

Преузето са www.pravno-informacioni-sistem.rs

На основу члана 49. став 10, а у вези са чланом 10. тачка 1) Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19 и 6/20),

Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

ПРАВИЛНИК

о Општим стандардима постигнућа за матерњи језик за крај првог циклуса основног образовања и васпитања

"Службени гласник РС", број 85 од 16. јуна 2020.

Члан 1.

Овим правилником утврђују се Општи стандарди постигнућа за матерњи језик за крај првог циклуса основног образовања и васпитања.

Општи стандарди постигнућа из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00132/2020-04

У Београду, 5. јуна 2020. године

Министар,

Младен Шарчевић, с.р.

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА МАТЕРЊИ ЈЕЗИК ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

АЛБАНСКИ ЈЕЗИК

GJUHA SHQIPE

Kompetenca e përgjithshme lëndore

Nxënësi zbaton dituritë themelore për Gjuhën Shqipe dhe parimet themelore të interpretimit të veprave letrare; zotëron veprimet bazike gjuhësore të dëgjuarit, të folurit, të lexuarit, të shkruarit dhe zotëron dituritë gjuhësore të gjuhës standarde shqipe; krijon tekste të shkruara dhe të folura me përmbajtje, strukturë dhe dedikime të ndryshme; zgjedh tekste letrare nga letërsia kombëtare dhe botërore, të përshtatur me moshën për lexim të pavarur; e don dhe kultivon gjuhën shqipe dhe mbështet nevojën e ruajtjes së dialekteve të gjuhës shqipe; i din dhe shfrytëzon mediat bashkëkohore.

Niveli themelor

Përdor në të folur gjuhën standarde shqipe. Dëgjon bashkëbiseduesin, dhe i njeh rregullat themelore të udhëheqjes së bisedave. Përpilon tekst të shkurtë të shkruar apo të shprehur me gojë me strukturë të thjeshtë. Zotëron me teknikën themelore të lexuarit dhe e kupton atë që e lexon. Përgjigjet në pyetjet e thjeshta lidhur me tekstin e lexuar. Gjen informata nga teksti.

Dallon gjuhën standarde shqipe nga dialektet. Dallon gjuhën e urrejtjes si dukuri negative. Zbaton normën e gjuhës standarde shqipe lidhur me tingujt, format e fjalëve dhe llojet e fjalive. Në formë të drejtë i përdor fjalët nga teksti mësimor, lektyra dhe komunikimi ditor.

Është në gjendje t'i paraqes autorët e veprave nga programi obligativ shkollor. Dallon letërsinë gojore (popullore) nga letërsia e autorëve. Vëren elementet themelore në strukturën e tekstit letrar nga lektyra shkollore obligative. Paraqet përshtypjet e veta për tekstin e lexuar. Njeh dhe dallon llojet themelore të mediave.

Niveli mesatar

Flet gjuhën shqipe standarde. Formëson mendimin e vet dhe e paraqet publikisht. Harton tekst të shkruar apo të shprehur me gojë me strukturë të thjeshtë. Zotëron teknikën e të lexuarit dhe e kupton atë që e lexon. Për qëllime të ndryshme lexon dhe interpreton tekste më të thjeshta letrare dhe joletrare. Paraqet qëndrimin e vet për tekstin që e lexon.

Dallon tingujt, format dhe llojet e fjalëve të gjuhës standarde shqipe dhe di t'i zbatoj rregullat e caktuara gramatikore gjatë të shprehurit me shkrim dhe me gojë. Në mënyrë të drejtë përdor fjalët e gjuhës standarde shqipe në komunikim.

Veprat letrare nga programi shkollor obligativ i vendos në kontekst jetësor. Nxjerr shenime të rëndësishme nga teksti letrar. Analizon tekstin dhe di me e arsyetuar me fakte mendimin dhe qëndrimet e tij lidhur me tekstin. Lexon rrjedhshëm dhe i reciton vargjet. Zgjedh vepra për lexim nga letërsia për fëmijë. Përdor mediat për qëllime të ndryshme (informim, nxënie, argëtim).

Niveli i avansuar

Harton tekst të shkruar apo të shprehur me gojë. Lexon dhe analizon në mënyrë kritike tekstet letrare dhe joletrare. Formëson tekste të shkurta konform me qëllimin e të folurit dhe i zbaton rregullat drejtëshkrimore. Tekstin e organizon në formë grafike. Është në gjendje që për tekstin të shpreh mendimin dhe qëndrimet e tij dhe t'i krahasoj me mendimet e të tjerëve.

Dallon të folurit lokal nga gjuha standarde shqipe. Dallon llojet dhe nënlojet e fjalëve të gjuhës standarde shqipe dhe kohët e foljeve. Analizon fjali sipas formës dhe kuptimit. Përdor gjuhën si një varg të mundësive që i shërbejnë gjatë të shprehurit.

Lexon, interpreton dhe vleron veprat letrare nga programi shkollor i obliguar dhe zgjedhor si dhe veprat letrare jasht programit shkollor. Në mënyrë të pavarur i vëren problemet në veprën letrare. Paraqet gjykimin e vet për veprën letrare dhe e krahason me përvojën vetiake. Shpreh dashurinë dhe respektin për letërsinë dhe vlerat e kulturës kombëtare si dhe për kulturën e kombeve tjera. Përdor mediat për qëllime të ndryshme dhe krijon përmbajtje mediale. Viziton ngjarje kulturore të përshtatura moshës së tij.

Kompetenca specifike lëndore: Gjuhë

Niveli themelor

Përdor gjuhën standarde shqipe në komunikim; me anë të ndihmës dallon gjuhën standarde nga gjuha popullore (lokale); me anë të ndihmës zbaton rregullat e gjuhës standarde shqipe që ka të bëjë me tingujt dhe format e fjalëve dhe fjalive; drejt i përdor fjalët nga libri dhe lektyra në komunikim të përditshëm; dëgjon bashkëfolësin dhe i njeh rregullat themelore të zhvillimit të bisedës; harton tekst të shkurtë të shkruar apo të shprehur me gojë (me strukturë të thjeshtë); zotëron format themelore të komunikimit të nevojshëm për nevoja të përditshme; zotëron normën drejtëshkrimore në shembuj të thjeshtë.

Niveli i mesëm

Drejtë përdorë gjuhën standarde shqipe në komunikim; dallon gjuhën standarde nga ajo popullore (lokale) në të folur; gjatë të folurit dhe të shkruarit zbaton rregullat e caktuara gramatikore të cilat kanë të bëjnë me tingujt, format dhe llojet e fjalëve dhe fjalive të gjuhës standarde shqipe; zbaton normën drejtëshkrimore; formon mendimin e vet dhe e shfaq publikisht; përpilon tekst të folur dhe të shkruar; zotëron me teknikën e leximit, lexon tekstin me kuptim, nxjerr dhe interpreton të dhëna të rëndësishme nga teksti.

Niveli i avansuar

Zbaton normën e gjuhës standarde shqipe e cila ka të bëjë me tingujt, format e fjalës dhe fjalisë; dallon llojet e nënlojet e fjalëve të gjuhës standarde shqipe dhe kohët e foljeve; analizon fjalitë sipas formës dhe kuptimit; përdor gjuhën si varg i mundësive që i shërbejnë gjatë të shprehurit; përpilon tekst të thjeshtë të folur dhe të shkruar për përjetimin e veprës letrare, si dhe për temat nga jeta e përditshme dhe bota imagjinare; lexon dhe i analizon tekstet letrare dhe joletrare; tekstin e organizon në mënyrë grafike; shpreh mendimin dhe qëndrimin e vet në tekst dhe i krahason me mendimet e të tjerëve; fol qartë dhe bashkëbiseduesin e dëgjon me vëmendje, duke mirëkuptuar e respektuar mendimin e tjetrit.

Kompetenca specifike lëndore – Letërsi

Niveli themelor

Vëren karakteristikat themelore të tregimit, poezisë, fabulës, gjëegjzës, lojërave teatrale, romanit për fëmijë; përgjigjet në pyetjet lidhur me ngjarjen e

përshkruar, personazhin, situatën në tekstin letrar; përgjigjet në pyetjet lidhur me poezinë e lexuar; dallon temën e tekstit letrarë; dallon personazhet kryesore dhe dytësore; bën lexim korrekt të tekstit letrar; dallon tekstin letrarë nga ai jolettrarë; zhvillon shprehje të leximit.

Niveli i mesëm

Në mënyrë të pavarur bën pyetjet pas leximit të tregimit e dëgjon përgjigjet e të tjerëve; bën lidhjen e personazheve me vendin e kohën e ngjarjes; përcakton vetitë themelore të personazhit sipas dukjes, sjelljes e të folurit; njeh ritmin dhe rimën, përsëritjen në vargje, strofë e poezi; ritregon përmbajtjen e pjesës së lexuar; paraqet rrjedhën e ngjarjes dhe personazhet e tregimit; nxjerr pjesët e tekstit që i kanë bërë më shumë përshtypje; dallon personazhet pozitive nga teksti dhe vëren veprimet pozitive dhe negative të tyre; rregullisht i paraqet nxënësve tjerë përzgjedhjen e tij për lexim.

Niveli i avansuar

Sqaron veprimet e personazheve dhe ngjarjeve në veprën letrare; rrëfen përmbajtjen e tregimit nga perspektiva e personazhit tjetër; paraqet e sqaron mendimin e vet për veprën letrare; bisedon me nxënësit tjerë lidhur me veçoritë e dalluara dhe vlerat në tekst, vëren vlerat jetësore pozitive; thekson argumentet me të cilat mbështet mendimin personal; çdo herë lexon nga kënaqësia.

Standardet e përgjithshme të arritshmërisë – standardet arsimore për përfundimin e arsimimit të obliguar për lëndën Gjuhë Shqipe përmbajnë standardet e arritshmërisë për lëmenjtë: Gjuhë, Letërsri dhe Kulturë gjuhësore. Në kuadër të çdo lëmi janë përshkruar kërkesat në tri nivele.

Me shprehjet vijuese është përshkruar çka di dhe për çka është aftësuar nxënësi në nivelin **themelor** në çdo lëmi.

1. Lëmi i GJUHËS

1.GJ.SH. 1.1.1. Me ndihmën e mësuesit bën dallimin në mes të gjuhës standarde dhe gjuhës popullore; don dhe respekton gjuhën e vet dhe respekton gjuhët tjera; gjuhën e urrejtjes e përjeton si dukuri negative.

1.GJ.SH. 1.1.2. Drejt i shqipton tingujt; vëren zanoret dhe bashkëtingëlloret në fjalë; dallon shqiptimin e rregullt nga shqiptimi i parregullt i tingullit; përdor normën letrare lidhur me alternacionet e tingujve; përcakton vendin e akcentit në fjali në shembuj më të thjesht.

1.GJ.SH. 1.1.3. Njeh llojet e fjalëve në fjali të thjeshta (emrat. përemrat, mbiemrat, numrat dhe foljet).

1.GJ.SH. 1.1.4. Njeh fjalët e ndryshueshme dhe të pandryshueshme dhe i emëron (tregon) llojet e fjalëve; njeh kategoritë gramatikore të fjalëve të ndryshueshme dhe kohët e foljeve (e kaluara, e tashmja dhe e ardhmja).

1.GJ.SH. 1.1.5. Dallon njësitë sintaksore (fjala, fjalia, teksti); emëron llojet e fjalive sipas funksionit komunikativ.

1.GJ.SH. 1.1.6. Di kuptimin e fjalëve, shprehjeve të rëndomta të cilat i hasë në tekstet shkollore dhe në komunikimin ditor dhe i përdor në mënyrë të drejtë; i njeh dukuritë leksike themelore (njëkuptimësia dhe shumëkuptimësia e fjalëve) dhe raportet leksike (sinonimia, homonimia dhe antonimia).

2. Lëmi i LETËRSISË

1.GJ.SH. 1.2.1. Njeh veprat letrare nga programi shkollor i obliguar; paraqet autorin dhe emërtimin e veprës së tij; mundet me ritregua përmbajtjen themelore të veprës, të paraqes temën themelore dhe motivin kryesor të veprës dhe t'i emëroj personazhet kryesore të saj.

1.GJ.SH. 1.2.2. Dallon llojet dhe format themelore të krijimtarisë letrare edhe atë: letërsinë gojore nga ajo e shkruar (aurotiale); veprën në prozë nga vepra në vargje; bën dallimin në mes të veprave të karakterit lirik, epik dhe dramaturgjik; dallon autorin e veprës letrare dhe naratorit.

1.GJ.SH. 1.2.3. Vëren elementet themelore të strukturës së veprës letrare artistike: tema, motivi, ngjarja, koha dhe vendi i ngjarjes së zhvilluar; rrëfen në vetën e parë dhe në vetën e tretë; përdor përshkrimin, monologun dhe dialogun; vëren rimën dhe dallon vargun e lirë dhe të lidhur.

1.GJ.SH. 1.2.4. Lexon me kuptim tekstin letrar; me ndihmën e mësuesit përgjigjet në pyetjet për tekstin dhe njeh veçoritë e tregimit, vjershës, përrallës, fabulës, gjëegjzës, pjesës letrare, romanit për fëmijë.

1.GJ.SH. 1.2.5. Gjen idenë dhe porosinë e një teksti letrar të shkurtë nga programi shkollor i obliguar.

1.GJ.SH. 1.2.6. Rregullisht lexon vepra letrare nga programi shkollor i obliguar, duke përfutur shprehje për lexim.

3. Lëmi i KULTURËS GJUHËSORE

1.GJ.SH. 1.3.1. Zhvillon kulturën themelore të komunikimit (kulturën e të shprehurit, të dëgjuarit dhe respektimit të mendimit tjetër); flet qartë duke respektuar normën letraro – gjuhësore; lexon me zë dhe në heshtje tekste letrare dhe joartistike duke i kuptuar përmbajtjet e tyre; ritregon tekste më të shkurta.

1.GJ.SH. 1.3.2. Dëgjon me kuptim tekste të thjeshta të folura apo të lexuara, nxjerr të dhëna kyçe nga teksti; nxjerr fjalë të panjohura; nxjerr të dhënat kyçe nga teksti.

1.GJ.SH. 1.3.3. Lexon tekst të shkurtë me kuptim; dallon pjesët e tekstit; përgjigjet në pyetjet e parashtruara lidhur me tekstin dhe vëren kuptimin esencial të tekstit të lexuar.

1.GJ.SH. 1.3.4. Me ndihmën e mësuesit thurrë fjali të thjeshta të bazuara në përvojën dhe imagjinatën e vet; sipas planit dhe me ndihmën e mësuesit shkruan tekste të shkurta me strukturë të thjeshtë në harmoni me normat e drejtëshkrimit.

1.GJ.SH. 1.3.5. Me ndihmën e mësuesit di kuptimin e fjalëve dhe i përdorë në sintagma dhe fjali në situata të rëndomta të komunikimit.

1.GJ.SH. 1.3.6. Njeh lloje të ndryshme të mediave dhe përzgjedh përmbajtje mediale; dëgjon tregime të zëshme; shërbehet me mediat digjitale edukative përshtatur me moshën; arsyeton mendimin për përmbajtjet e zgjedhura mediale.

1.GJ.SH. 1.3.7. Me ndihmën e mësuesit përshkruan ngjarje kulturore; merr pjesë në ngjarje kulturore dhe veçon gjërat që i pëlqejnë apo nuk i pëlqejnë lidhur me ngjarjen kulturore.

Shprehjet vijuese përshkruajnë çka dhe për çka është aftësuar nxënësi në nivelin **mesatar** në çdo lëmi.

1. Lëmi i GJUHËS

1.GJ.SH. 2.1.1. Sqaron dallimin në mes të folurit lokal (popullor) dhe gjuhës standarde shqipe; vëren rëndësinë e mësimit të gjuhës standarde shqipe dhe ka raport pozitiv ndaj të folurit lokal (popullor).

1.GJ.SH. 2.1.2. Gjatë ritregimit përcjell konceptin dhe e mbështet me detaje; shpjegimin e përshtatë me komunikimin formal dhe joformal; përpilon tekst narrativ me përmbajtje të gjithanshme të përshtatur me moshën e tij.

1.GJ.SH. 2.1.3. Dallon zanoret dhe bashkëtingëlloret; disponon me dituri themelore lidhur me ndarjen e fjalëve në rrokje dhe i përdor ato në ndarjen e fjalës në fund të rreshtit.

1.GJ.SH. 2.1.4. Përcakton kategoritë gramatikore të fjalëve të ndryshueshme (gjinia dhe numri i emrave); në shembuj të caktuar përcakton kohën e foljes (e shkuara, e tashmja, e ardhmja); di t'i bartë foljet nga një kohë në tjetrën; dallon llojet e mbiemrave si dhe numrat themelor dhe rendor.

1.GJ.SH. 2.1.5. Dallon fjalitë e thjeshta dhe të zgjeruara; shkruan fjali të plota duke e ndryshuar rradhitjen e fjalëve në fjali; ndërron llojin e fjalisë; përfundon fjalinë e filluar.

1.GJ.SH. 2.1.6. Di kuptimin e fjalëve dhe të frazeologjizmave që paraqiten në tekstet letrare apo joletrare të dedikuara për fëmijë dhe i përdor në mënyrë të drejtë; shërbehet me fjalor dhe enciklopedi.

2. Lëmi i LETËRSISË

1.GJ.SH. 2.2.1. Veprat letrare nga programi shkollor i obligueshëm i përcakton në kontekstet themelore letrare (letërsia gojore/popullore/autoriale dhe

lirike/epike/dramaturgjike); përshkruan karakterin dhe pamjen e jashtme të personazheve, si dhe raportet në mes të personazheve në tekstin artistik.

1.GJ.SH. 2.2.2. Në interpretimin e veprës letrare nga programi shkollor i obliguar vëren dhe dallon llojet themelore letrare të cilave ato vepra i përkasin; dallon llojet letrare; këngën lirike dhe epike, baladën, përrallën, romanin, tregimin, fabulën, format e shkurta të letërsisë popullore (gjëegjëzat, fjalët e urta etj.).

1.GJ.SH. 2.2.3. Njeh rimën, vargun dhe strofën në këngën lirike; dallon narracionin nga përshkrimi dhe dialogu.

1.GJ.SH. 2.2.4. Përcakton rrjedhën e ngjarjeve në tekstin e lexuar, vetitë e personazheve kryesore dhe personazheve të dorës së dytë dhe sjelljet e tyre; dallon të mirën nga e keqja; vëren kuptimin e transferuar të fjalëve në tekst.

1.GJ.SH. 2.2.5. Me dëshirë i viziton bibliotekat dhe në mënyrë të pavarur zgjedh vepra për lexim nga opusi i letërsisë së fëmijëve; di me udhëheqë ditar për librat e lexuar.

3. Lëmi i KULTURËS GJUHËSORE

1.GJ.SH. 2.3.1. Mundet me formulua mendimin e vet dhe atë t'a paraqes publikisht duke u shërbyer me gjuhën letrare; lexon në mënyrë shprehëse dhe deklamon tekste letrare artistike më të thjeshta; ritregon tekstin joartistik më të thjeshtë; me vëmendje dhe kuptim dëgjon leksionin.

1.GJ.SH. 2.3.2. Harton tekst më të ndërlikuar të folur apo të shkruar duke e shërbyer me përshkrim, rrëfim dhe shpjegim, në harmoni me temën e dhënë; harton tekst koherent lidhur me interpretimin e veprës letrare më të thjeshtë.

1.GJ.SH. 2.3.3. Shkruan me fjali të qarta; zbaton rregullat e drejtëshkrimit në shembuj më të thjeshtë; mundet që gjatë të shkruarit të veçoj titujt dhe nëntitujt, përmison gabimet e vërejtura në tekst.

1.GJ.SH. 2.3.4. Lexon tekste të thjeshta më të gjata për qëllime të ndryshme (informim, nxënie, zhvillim personal, përjetim estetik dhe dëfrim); zbaton strategjitë e leximit (hulumton informata të rëndësishme, ndërlidh tekstin me dituritë e mëparshme).

1.GJ.SH. 2.3.5. Kupton tekste më të gjata letrare dhe joartistike; veçon idetë kryesore të tekstit; krahason informatat themelore dhe idetë nga dy apo më tepër tekste; veçon pjesë të tekstit që nuk i kupton; analizon përshtatshmërinë e ilustrimit të lidhur me tekstin.

1.GJ.SH. 2.3.6. Bën vlerësime të teksteve letrare dhe joartistike më të thjeshta.

Shprehjet vijuese përshkruajnë çka di dhe për çka është aftësuar nxënësi në nivelin e **avansuar** në çdo lëmi.

1. Lëmi i GJUHËS

1.GJ.SH. 3.1.1. Në mënyrë të pavarur përshkruan të folurit lokal (popullor) dhe sqaron dallimin në mes të folurit popullor (lokal) dhe gjuhës standarde shqipe; vëren rëndësinë e nxënies së gjuhës standarde shqipe dhe ka raport pozitiv ndaj të folurit lokal (popullor).

1.GJ.SH. 3.1.2. Në mënyrë të pavarur bisedon dhe diskuton në harmoni me temën e dhënë apo të lirë duke i respektuar rregullat e sjelljes njerëzore.

1.GJ.SH. 3.1.3. Në mënyrë aktive dëgjon lloje të ndryshme të teksteve dhe shpreh mendimin dhe qëndrimet e tij për tekstin e dëgjuar dhe i krahason me mendimet e të tjerëve.

1.GJ.SH. 3.1.4. Di për llojet e emrave, emërton emrat e përveçëm dhe të përgjithshëm, mbiemrat: e nyjshëm dhe të panyjshëm, përemrat: vetorë, pronorë, të përgjithshëm; numrat themelor dhe rendor, njeh kategoritë gramatikore të foljeve dhe di me i shndërrua foljet nga infinitivi në kohë tjera.

1.GJ.SH. 3.1.5. I ka të qartë kuptimin e fjalëve dhe të frazeologjizmave që lajmërohen në tekstet letrare dhe shkencore - popullore për fëmijë dhe i përdor drejtë; përcakton kuptimin e fjalëve dhe shprehjeve të panjohura varshmërisht nga konteksti i përdorimit të tyre.

1.GJ.SH. 3.1.6. Lexon tekstin me kuptim, dallon pjesët e tekstit, veçon shenimet qenësore nga teksti dhe interpreton kuptimin themelor të tekstit të lexuar.

1.GJ.SH. 3.1.7. Shkruan tekste me strukturë më të thjeshtë në harmoni me qëllimin e parashtruar.

2. Lëmi i LETËRSISË

1.GJ.SH. 3.2.1. Lexon vepra letrare të ndërlikueshmërisë mesatare nga programi shkollor i obliguar dhe zgjedhorë me shqyrtim kritik.

1.GJ.SH. 3.2.2. Sqaron veçoritë dhe sjelljet e personazheve duke përdorur tekstin; vëren elementet e veprës letrare të cilat në rradhë të parë i takojnë shprehjeve shkencore apo shprehjeve artistike (p.sh. arti figurativ, muzikë, teatër, film) dhe e analizon rolin e tyre në aspektin estetik.

1.GJ.SH. 3.2.3. Në mënyrë të pavarur interpreton vetitë gjuhësore, estetike dhe strukturore të veprës letrare nga programi shkollor obligativ dhe zgjedhor; ndanë, emëron dhe interpreton rolin e mjeteve shprehëse gjuhësore - stilistike në shembuj më të ndërlikuar.

1.GJ. SH. 3.2.4. Bisedon me nxënësit tjerë për veçoritë dhe vlerat e dalluara të tekstit; vëren vlerat jetësore pozitive në tekst; paraqet dhe sqaron mendimet e veta duke i mbështetur me argumente.

1.GJ.SH. 3.2.5. Vet e përzgjedh literaturën sekondare në bibliotekë; di ta rekomandoj veprën letrare jashtë programit shkollor si dhe t'a arsyetoj pse ajo vepër i pëlqen (p.sh. nxjerr në pah personazhet interesante në tregim, botën e imagjinuar të romanit, lojën e fjalëve në poezi, situatat komike në tekstin

dramatik); shpreh dashurinë dhe respektin për letërsinë dhe për vlerat e kulturës kombëtare dhe për kulturat e popujve tjerë.

1.GJ. SH. 3.2.6. Çdo ditë lexon nga kënaqësia, shërbehet me fjalore, enciklopedi dhe leksikone të fëmijëve.

3. Lëmi i KULTURËS GJUHËSORE

1.GJ.SH. 3.3.1. Dallon qëllime të ndryshme të folurit, dallon të folurit publik dhe privat, organizon të folurit sipas strukturës së thjeshtë: hyrje, pjesa e mesme, konkluzë; shërbehet me fjalë të reja sipas temës së të folurit dhe situatës së komunikimit.

1.GJ.SH. 3.3.2. Dëgjon në mënyrë aktive lloje të ndryshme të teksteve; dallon dhe veçon fakte të ndryshme, të dhëna të ndryshme dhe detaje të rëndësishme nga teksti i dëgjuar; ritregon tekstin e dëgjuar për t'a kuptuar tërësinë e tekstit; paraqet mendim dhe qëndrime, shtron pyetje për tekstin e dëgjuar.

1.GJ.SH. 3.3.3. Lexon tekste për qëllime të ndryshme, të përshtatura moshës dhe zhvillimit gjuhësor; riformon tekstin letrar të lexuar; krijon përfundim të ri; ndërton veprimet e personazheve; shton personazhe të reja etj.

1.GJ.SH. 3.3.4. Me saktësi e përdor normën e drejtëshkrimit të gjuhës standarde shqipe të paraparë me programin shkollor.

1.GJ.SH. 3.3.5. Vëren ngjashmëritë dhe dallimet në mes të veprës letrare, shfaqjes teatrale dhe filmit të krijuar në bazë të veprës letrare; rregullisht, pa ndihmën e askujt lexon tekste në revistat për fëmijë.

1.GJ.SH. 3.3.6. Paraqet vërejtjet e veta, mendimet dhe përjetimet pas vizitës së një ngjarje kulturore duke e mbështetur mendimin me shembuj.

БОСАНСКИ ЈЕЗИК

BOSANSKI JEZIK

Opća predmetna kompetencija

Učenik aktivno upotrebljava temeljna znanja iz oblasti bosanskoga jezika i koristi se temeljnim načelima prilikom tunačenja književnih djela bošnjačke književnosti i drugih nacionalnih književnosti; upoznaje se i primjenjuje osnovne jezičke djelatnosti: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje u okviru bosanskoga standardnog jezika; kreira pisane i govorene tekstove različitih sadržaja, strukturas i namjena te obogaćuje rječnik; interpretira književne tekstove iz nastavnog plana i programa, kao i tekstove koje sam izabere u skladu sa svojim uzrastom; voli i njeguje bosanski jezik i bošnjačku književnost; razaznaje razliku između dijalekta i književnog jezika te se uspješno izražava i na standardnom jeziku i na zavičajnom idiomu. Poznaje i koristi savremene medije.

Osnovni nivo

U govoru koristi bosanski standardni jezik. Sluša sugovornika, i poznaje osnovna pravila vođenja razgovora. Sastavlja kratak govoreni ili pisani tekst jednostavne

strukture. Vlada osnovnom tehnikom čitanja i razumije pročitano. Odgovara na jednostavna pitanja u svezi s tekstem. Pronalazi informacije u tekstu.

Razlikuje bosanski standardni jezik od dijalekata. Prepoznaje neprimjeren govor kao negativnu pojavu. Primjenjuje normu bosanskoga standardnog jezika koja se odnosi na glasove i oblike riječi. Pravilno koristi riječi iz udžbenika i lektire u svakodnevnoj komunikaciji.

Zna navesti autore obrađivanih djela iz obaveznoga školskog programa. Razlikuje usmenu (narodnu) od autorske književnosti. Uočava osnovne elemente strukture književnog teksta iz obavezne školske lektire. Iznosi svoj doživljaj o pročitanoj. Poznaje i razlikuje osnovne medijske vrste.

Srednji nivo

Govori bosanski standardni jezik. Oblikuje svoje mišljenje i javno ga iznosi. Sastavlja govoreni ili pisani tekst jednostavne strukture. Vlada tehnikom čitanja i razumije pročitano. U razne svrhe čita i tumači jednostavnije književne i neknjiževne tekstove. Iznosi svoj stav o tekstu koji čita.

Razlikuje glasove, oblike i vrste riječi bosanskoga standardnog jezika i zna primijeniti određena gramatička pravila predviđena nastavnim programom u govoru i pisanju. Pravilno upotrebljava riječi bosanskog standardnog jezika u komunikaciji.

Tečno čita i kazuje stihove. Određuje tempo čitanja prema smislu teksta. Analizira tekst i zna dokazima potkrijepiti svoje mišljenje i stavove u svezi s tekstem. Odabire djela za čitanje iz korpusa književnosti za djecu. Koristi medije u razne svrhe (informiranje, učenje, zabava).

Napredni nivo

Sastavlja govoreni ili pisani tekst. Čita i kritički promišlja književne i neknjiževne tekstove. Oblikuje kratke tekstove u skladu sa svrhom govorenja i primjenjuje pravopisna pravila. Grafički organizira tekst. Izražava svoje mišljenje i stavove o tekstu te ih uspoređuje s mišljenjem drugih.

Razlikuje zavičajni govor od standardnog bosanskoga jezika. Razlikuje vrste i podvrste riječi bosanskoga standardnog jezika i glagolska vremena. Analizira rečenice po obliku i značenju. Koristi jezik kao niz mogućnosti koje mu služe u izražavanju.

Čita, tumači i vrednuje književna djela iz obaveznoga i izbornoga školskog programa, kao i književna djela izvan školskog programa. Samostalno uočava probleme u književnom djelu. Iznosi svoj sud o književnom djelu i povezuje ga s vlastitim iskustvom. Iskazuje ljubav i poštovanje prema književnosti i vrijednosti nacionalne kulture i kulture drugih naroda primjereno njegovoj dobi. Koristi medije u razne svrhe i stvara medijske sadržaje. Posjećuje kulturne događaje primjerene njegovom uzrastu.

Specifična predmetna kompetencija: Jezik

Osnovni nivo

Koristi se bosanskim standardnim jezikom u komunikaciji. Uz pomoć učitelja razlikuje standardni jezik od zavičajnog govora. Prepoznaje neprimjeren govor kao negativnu pojavu. Uz pomoć učitelja primjenjuje pravila bosanskoga standardnog jezika koja se odnosi na glasove i oblike riječi i rečenica. Pravilno koristi riječi iz udžbenika i lektire u svakodnevnoj komunikaciji. Sluša sugovornika, i poznaje osnovna pravila vođenja razgovora. Sastavlja kratak govoreni ili pisani tekst jednostavne strukture. Vlada osnovnim oblicima pisane komunikacije potrebnim za svakodnevnu upotrebu. Primjenjuje pravopisnu normu u jednostavnijim primjerima.

Srednji nivo

Pravilno upotrebljava bosanski standardni jezik u komunikaciji. Razlikuje standardni jezik od zavičajnog govora. U govoru i pisanju primjenjuje određena gramatička pravila koja se odnose na glasove, oblike i vrste riječi i rečenice bosanskoga standardnog jezika. Primjenjuje pravopisnu normu. Oblikuje svoje mišljenje i javno ga iznosi. Sastavlja govoreni ili pisani tekst. Vlada tehnikom čitanja, čita tekst sa razumijevanjem, izdvaja i tumači važne podatke iz teksta.

Napredni nivo

Primjenjuje normu bosanskoga standardnog jezika koja se odnosi na glasove, oblike riječi i rečenice. Razlikuje vrste i podvrste riječi bosanskoga standardnog jezika i glagolska vremena. Analizira rečenice po obliku i značenju. Koristi jezik kao niz mogućnosti koje mu služe u izražavanju. Sastavlja jednostavniji govoreni ili pisani tekst o doživljaju književnoga djela, kao i o temama iz svakodnevnoga života i svijeta mašte. Oblikuje kratke tekstove u skladu sa svrhom govorenja i primjenjuje pravopisna pravila. Grafički organizira tekst. Izražava svoje mišljenje i stavove o tekstu te ih uspoređuje s mišljenjem drugih. Govori jasno i sugovornika sluša pažljivo, uz uvažavanje i razumijevanje tuđega mišljenja. Razumije značenje riječi iz udžbenika, lektire i svakodnevne komunikacije i zna ih pravilno upotrijebiti u odgovarajućem obliku i kontekstu.

Primjenjuje pravopisnu normu i koristi školsko izdanje pravopisa.

Specifična predmetna kompetencija: Književnost

Osnovni nivo

Razaznaje temeljne odlike pripovijetke, pjesme, bajke, basne, zagonetke, igrokaza, dječjeg romana. Odgovara na pitanja o opisanome događaju, liku, situaciji u književnome tekstu. Odgovara na pitanja o pročitanoj pjesmi. Prepoznaje temu književnoga teksta. Prepoznaje glavne dijelove proznoga teksta: dijalog, monolog, opis. Prepoznaje redosljed događaja. Prepoznaje glavne i sporedne likove. Izražajno čita književne tekstove. Razlikuje književni tekst od neknjiževnoga. Razvija čitalačke navike.

Srednji nivo

Nakon čitanja priče samostalno postavlja pitanja, prati odgovore drugih i uspoređuje. Povezuje likove s mjestom i vremenom radnje. Određuje osnovna obilježja lika prema izgledu, ponašanju i govoru. Prepoznaje ritam i rimu, ponavljanja u stihu, strofi i pjesmi. Prepričava sadržaj pročitano djela. Prikazuje tok događaja i likove u priči. Izdvaja dijelove teksta koji su ga se najviše dojmili. Prepoznaje pozitivne likove iz teksta te uočava dobre i loše postupke likova. Redovito izlaže svoj izbor za čitanje ostalim učenicima.

Napredni nivo

Objašnjava postupke likova i događaje u književnome djelu. Prepoznaje preneseno značenje izraza ili dijelova književnoga teksta. Prepoznaje pjesničke slike, personifikaciju i onomatopeju. Pripovijeda sadržaj priče iz perspektive drugog lika, vremena ili mjesta. Iskazuje i objašnjava svoje mišljenje o književnome tekstu. Razgovara s ostalim učenicima o istaknutim obilježjima i vrijednostima u tekstu, uočava pozitivne životne vrijednosti. Navodi argumente kojima potkrepljuje vlastito mišljenje. Svakodnevno čita iz užitka, razlikuje dječje rječnike, enciklopedije i leksikone.

OPĆTI STANDARDI POSTIGNUĆA – OBRAZOVNI STANDARDI ZA KRAJ PRVOG CIKLUSA OBAVEZNOG OBRAZOVANJA I ODGOJA

BOSANSKI JEZIK

*Opći standardi postignuća – obrazovni standardi za kraj prvog ciklusa obaveznog obrazovanja i odgoja za Bosanski jezik sadrže standarde postignuća za oblasti: **Književnost, Jezik i Jezička kultura**. U okviru svake oblasti opisani su zahtjevi na tri nivoa postignuća.*

Sljedeći iskazi opisuju šta učenik zna i umije na **osnovnom nivou** u svakoj oblasti

1. Oblast JEZIK

1BJ.1.1.1. Tačno izgovara prototipne i česte riječi u kojima su glasovi đ, dž, č, ć i h;

1BJ.1.1.2. Koristi odgovarajući glasovni skup je/ije u primjerima riječi koje su često u upotrebi;

1BJ.1.1.3. Rastavlja riječi na slogove;

1BJ.1.1.4. Prepoznaje vrste riječi (imenice, glagole, pridjeve, brojeve i zamjenice);

1BJ.1.1.5. Razlikuje vlastite i opće imenice; klasificira imenice prema rodu i broju;

1BJ.1.1.6. Prepoznaje i izdvaja glavne dijelove rečenice (subjekat i predikat) u prostim neproširenim rečenicama;

1BJ.1.1.7. Uspoređuje umanjenice i uvećanice;

1BJ.1.1.8. Prepoznaje rečenice prema komunikativnoj funkciji (obavještajne/izjavne, upitne, uzvične, zapovjedne) i prema obliku (potvrdne i odrične);

1BJ.1.1.9. Pravilno koristi znakove interpunkcije: tačku, upitnik, uzvičnik, dvotačku i zarez;

1BJ.1.1.10. Piše pravilno negaciju uz glagole u frekventnim riječima;

1BJ.1.1.11. Primjenjuje osnovna pravopisna pravila u pisanju vlastitih imena bića, jednočlanih imena naselja, praznika i blagdana, ime svoje škole.

2. Oblast KNJIŽEVNOST

1BJ.1.2.1. Prepoznaje književne rodove na osnovu formalnih odlika poezije, proze i drame;

1BJ.1.2.2. Prepoznaje književne vrste (bajku i basnu);

1BJ.1.2.3. Prepoznaje glavne i sporedne likove u tekstu;

1BJ.1.2.4. Prepoznaje početak, središnji dio i završetak priče;

1BJ.1.2.5. Određuje vrijeme i mjesto dešavanja radnje u književnoumjetničkom tekstu;

1BJ.1.2.6. Razlikuje dijelove pjesme: stih, strofa;

1BJ.1.2.7. Zapaža ponavljanja u stihu, strofi ili pjesmi;

1BJ.1.2.8. Prepoznaje raspoloženje koje prevladava u datoj pjesmi.

3. Oblast JEZIČKA KULTURA

1BJ.1.3.1. Primjenjuje osnovne obrasce ponašanja i učtivog ophođenja;

1BJ.1.3.2. Umije da započne razgovor, učestvuje u njemu i okonča ga; pažljivo sluša svoje sagovornike;

1BJ.1.3.3. Vlada osnovnom tehnikom čitanja latiničkog i ćiriličkog teksta;

1BJ.1.3.4. Poznaje i koristi osnovne dijelove teksta i knjige (naslov, pasus, ime autora, sadržaj, rječnik);

1BJ.1.3.5. Čita tekst s razumijevanjem, izdvaja i tumači važne podatke iz teksta;

1BJ.1.3.6. Prepoznaje i izdvaja osnovnu temu književnoga teksta;

1BJ.1.3.7. Umije u kratkim crtama da obrazloži neku svoju ideju;

1BJ.1.3.8. Piše pisanim slovima latinice;

1BJ.1.3.9. Piše kratkim potpunim rečenicama jednostavne strukture;

1BJ.1.3.10. Prepričava kratak jednostavan tekst;

1BJ.1.3.11. Koristi skroman fond riječi (u odnosu na uzrast); pravilno ih upotrebljava;

- 1BJ.1.3.12. Piše kratku poruku (o tome kuda ide, zašto kasni, i sl.)
- 1BJ.1.3.13. Piše čestitku (za Bajram, Novu godinu, rođendan), pozivnicu (za rođendansku proslavu, zabavu), razglednicu (sa ljetovanja, zimovanja, ekskurzije)
- 1BJ.1.3.14. Opisuje likove, njihov izgled i osobine;
- 1BJ.1.3.15. Umije da prepriča kratku filmsku priču nakon gledanja filma;
- 1BJ.1.3.16. Razlikuje glavne i sporedne likove u gledanome filmu;
- 1BJ.1.3.17. Razlikuje film od pozorišne predstave.
- Sljedeći iskazi opisuju šta učenik zna i umije na **srednjem nivou** u svakoj oblasti

1. Oblast JEZIK

- 1BJ.2.1.1. Pravilno artikuliše i piše slova *č, ć, dž, đ, h, j* i skupove *ije/je*;
- 1BJ.2.1.2 Razlikuje samoglasnike i suglasnike, višesložnu riječ rastavlja na slogove i na različite načine je prenosi u sljedeći red;
- 1BJ.2.1.3. Određuje vrste riječi (imenice, glagole, pridjeve, brojeve i zamjenice);
- 1BJ.2.1.4. Prepoznaje podvrste riječi (opće, vlastite i gradivne imenice, osnovne i redne brojeve, opisne, prisvojne i gradivne pridjeve, lične zamjenice) i klasificira gramatičke kategorije promjenljivih riječi prema rodu i broju;
- 1BJ.2.1.5. Prepoznaje gramatičke kategorije glagola (lice, rod i broj) i umije da prebaci glagole iz jednog vremena u drugo;
- 1BJ.2.1.6. Prepoznaje lice, rod i broj ličnih zamjenica u nominativu;
- 1BJ.2.1.7. Razlikuje prostu neproširenu i prostu proširenu rečenicu kao primjer jednostavne rečenice po sastavu;
- 1BJ.2.1.8. Prepoznaje glavne dijelove rečenice (subjekat i predikat) u proširenim rečenicama;
- 1BJ.2.1.9. Konstruira umanjenice i uvećanice;
- 1BJ.2.1.10. Određuje rečenice prema komunikativnoj funkciji (obavještajne/izjavne, upitne, uzvične, zapovjedne) i prema obliku (potvrdne i odrične), prilagođava rečenicu odričnom ili potvrdnom obliku;
- 1BJ.2.1.11. Piše pravilno negaciju uz glagole u frekventnim riječima, nabraja izuzetke u pisanju riječce *ne* uz glagole i koristi pravopisno pravilo u pisanju riječce *li*;
- 1BJ.2.1.12. Primjenjuje pravopisna pravila u pisanju velikog slova na početku rečenice, vlastitih imena bića, jednočlanih imena naselja, naziva praznika, blagdana i svoje škole te pravilno upotrebljava dvotačku i zarez u nabranju;

1BJ.2.1.13. Razlikuje upravni i neupravni govor u pismu.

2. Oblast KNJIŽEVNOST

1BJ.2.2.1. Razlikuje lirsku od epske pjesme;

1BJ.2.2.2. Razlikuje kratke narodne umotvorine: poslovice, zagonetke, pitalice i brzalice;

1BJ.2.2.3. Prepoznaje i izdvaja riječi koje se rimuju u pjesmama;

1BJ.2.2.4. Zapaža ritam i rimu u poeziji za djecu;

1BJ.2.2.5. Prepoznaje pjesničke slike;

1BJ.2.2.6. Prepoznaje čudesne i izmišljene elemente u pjesmama za djecu i bajkama;

1BJ.2.2.7. Određuje osnovna obilježja lika prema izgledu, ponašanju i govoru;

1BJ.2.2.8. Određuje redoslijed događaja u tekstu i uočava veze među događajima;

1BJ.2.2.9. Razlikuje pripovijedanje od opisivanja i dijaloga;

1BJ.2.2.10. Uočava obilježja igrokaza za djecu: lica, dijalog.

3. Oblast JEZIČKA KULTURA

1BJ.2.3.1. Razlikuje književni tekst od neknjiževnog;

1BJ.2.3.2. Čita tekst s razumijevanjem, razlikuje dijelove teksta, odgovara na postavljena pitanja o tekstu i uočava temeljno značenje pročitana teksta;

1BJ.2.3.3. Izvodi jednostavne zaključke u vezi sa tekstom, analizirajući i objedinjujući informacije iskazane u različitim dijelovima teksta (u različitim rečenicama, pasusima, poljima tabele);

1BJ.2.3.4. Razdvaja bitne od nebitnih informacija; određuje slijed događaja u tekstu;

1BJ.2.3.5. Uspostavlja vezu između informacija iskazanih u linearnom i nelinearnom tekstu (npr. pronalazi dio/detalj koji je prikazan na ilustraciji, u tabeli, ili na dijagramu);

1BJ.2.3.6. Određuje osnovni smisao teksta i njegovu namjenu;

1BJ.2.3.7. Objašnjava i uspoređuje svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja književnoga teksta s mislima i osjećajima drugih učenika;

1BJ.2.3.8. Zna i koristi oba pisma (latinicu i ćirilicu);

1BJ.2.3.9. Piše jasnim i potpunim rečenicama; varira jezički izraz (red riječi u rečenici, tipove rečenica, dužinu rečenice...);

1BJ.2.3.10. Drži se teme; izlaganje organizira oko osnovne ideje teksta koju potkrepljuje odgovarajućim detaljima;

1BJ.2.3.11. Jezički izraz prilagođava komunikativnoj situaciji (formalnoj/neformalnoj); 1BJ.2.3.12. Sastavlja kratke narativne i deskriptivne tekstove;

1BJ.2.3.13. Umije da popuni jednostavan obrazac sa osnovnim podacima o sebi (ime, prezime, ime roditelja, godina rođenja, adresa, telefon; škola, razred, odjeljenje);

1BJ.2.3.14. Piše pismo i umije da ga adresira;

1BJ.2.3.15. Izdvaja omiljene medijske sadržaje i razgovara o njima;

1BJ.2.3.16. Gleda i sluša animirane filmove, dokumentarne i igrane filmove za djecu.

Sljedeći iskazi opisuju šta učenik zna i umije na **naprednom nivou** u svim oblastima

1. Oblast JEZIK

1BJ.3.1.1. Primijenjuje pravilno glasovne skupove *ije/je*;

1BJ.3.1.2. Raščlanjava riječ na slogove i određuje na kojem slogu riječ prelazi u novi red;

1BJ.3.1.3. Imenuje vrste i podvrste riječi (opće, vlastite i gradivne imenice, osnovne i redne brojeve, opisne, prisvojne i gradivne pridjeve, lične zamjenice);

1BJ.3.1.4. Umije promjeniti oblik promjenljivih riječi (zajedničke imenice, glagole, pridjeve i zamjenice) prema zadatom kriteriju: prema rodu i broju;

1BJ.3.1.5. Uočava i izdvaja jedan ili više subjekata i predikat u rečenici;

1BJ.3.1.6. Prepoznaje pravi objekat i priloške odredbe za vrijeme, mjesto i način;

1BJ.3.1.7. Prepoznaje i razlikuje proste neproširene i proste proširene rečenice;

1BJ.3.1.8. Modificira izjavnu rečenicu u upitnu i obrnuto;

1BJ.3.1.9. Prepoznaje i razlikuje glagolska vremena u tekstu, navodi razliku između potvrdne i odrične rečenice;

1BJ.3.1.10. Primjenjuje pravopisna pravila u pisanju višečlanih naziva ulica, trgova, škola, knjiga, časopisa, jednočlanih i višečlanih geografskih naziva, pripadnika naroda, pridjeva izvedenih od vlastitih imenica koji završavaju na *-ov*, *-ev*, *-in*, pridjeva izvedenih od vlastitih imenica koji završavaju na *-ski*, *-ški*, *-čki*, *-ćki*, te pravilnu upotrebu interpunkcijskih znakova;

1BJ.3.1.11. Primjenjuje pravila o pisanju riječce *ne* uz glagole (uz poštivanje izuzetaka), imenice i pridjeve i pisanju riječce *li* u upitnim rečenicama;

1BJ.3.1.12. Formuliše rečenice u sva tri oblika upravnog govora i pravilno koristi interpunkcijske znake pri pisanju upravnoga i neupravnog govora.

2. Oblast KNJIŽEVNOST

1BJ.3.2.1. Navodi argumente kojima izražava svoj doživljaj književnoga teksta usmeno, pisano, crtežom, pokretom;

1BJ.3.2.2. Povezuje temu i motive teksta s vlastitim iskustvom;

1BJ.3.2.3. Uočava uzročno-posljedične veze među događajima u tekstu;

1BJ.3.2.4. Uspoređuje likove navodeći njihove osnovne osobine na osnovu dijaloga i postupaka te to potkrepljuje dokazima iz teksta;

1BJ.3.2.5. Tumači ideje u književnoumetničkom tekstu, argumentuje ih pozivajući se na tekst;

1BJ.3.2.6. Preoblikuje pročitani književni tekst: stvara novi svršetak, mijenja postupke likova, uvodi nove likove, sudjeluje u priči i sl.;

1BJ.3.2.7. Zapaža brzi i spori ritam u pjesmi;

1BJ.3.2.8. Uočava pjesničke slike u pjesmi.

3. Oblast JEZIČKA KULTURA

1BJ.3.3.1. Objašnjava razliku između književnog i neknjiževnog teksta;

1BJ.3.3.2. Čita književni tekst, prepoznaje obilježja književnoga teksta i izražava svoja razmišljanja potkrepljujući ih primjerima iz teksta;

1BJ.3.3.3. Čita tekst prirodno, poštujući intonaciju rečenice/stiha; umije da odredi na kom mjestu u tekstu je pauza, mjesto logičkog akcenta; koji dio teksta treba pročitati brže, a koji sporije;

1BJ.3.3.4. Objašnjava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja književnoga teksta te povezuje sadržaj i temu teksta s vlastitim iskustvom;

1BJ.3.3.5. Prepoznaje različite izvore informacija, pronalazi podatke, uspoređuje i provjerava informacije iz različitih izvora;

1BJ.3.3.6. Samostalno oblikuje i piše tekst jednostavnih pripovjednih i opisnih struktura u skladu s temom i prema planu;

1BJ.3.3.7. Stvara novu priču promjenom toka radnje, kraja priče i proširivanjem pročitanoog teksta;

1BJ.3.3.8. Oblikuje i piše različite kratke tekstove: pravila, upute, obavijesti, pisma, dnevници;

1BJ.3.3.9. Služi se novim riječima kao dijelom aktivnoga rječnika u skladu s temom govora i komunikacijskom situacijom;

1BJ.2.3.10. Razlikuje vrste medija, opisuje medijske sadržaje, izdvaja omiljene i iskazuje svoje mišljenje o njima;

1BJ.3.3.11. Uočava sličnosti i razlike između književnoga djela, pozorišne predstave i filma nastalih prema književnome djelu.

1BJ.3.3.12. Uočava razliku između zavičajnoga govora i standardnoga bosanskoga jezika, uočava važnost učenja bosanskoga standardnog jezika

1BJ.3.3.13. Vrednuje vlastiti rad i rad drugih učenika s naglaskom na samovrednovanju

БУГАРСКИ ЈЕЗИК

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Обща предметна компетенция

Ученикът умее да приложи основните си знания за книжовния български език и основните правила за анализ на литературно произведение; овладял е основните езикови дейности, свързани със слушането, говоренето, четенето и писането; умее да състави писмени и устни текстове с различно съдържание, структура и предназначение; обогатява речниковия си фонд и го употребява активно, умее да избере художествени текстове от националното и световното културно наследство за индивидуално четене, които са подходящи за възрастта му; обича родния си език; познава и използва съвременните медии.

Основно ниво

Умее да говори правилно книжовния български език. Изслушва събеседника си, спазва основните правила за водене на разговор. Може да състави кратък устен и писмен текст с немного сложна структура. Овладял е основните техники на четене и разбира прочетеното. Умее да отговори на въпроси, свързани с определен текст и да открие основната информация в него.

Прави разлика между книжовния български език и местния говор. Прилага съвременната норма на книжовния език при употребата на звуковете и формите на думите. Използва правилно лексиката от учебниците и литературата за извънкласно четене във всекидневната комуникация.

Може да посочи кои са авторите на избраните произведения от задължителната учебна програма. Посочва разликите между авторските произведения и народното творчество. Открива основните елементи в структурата на художествените произведения, включени в задължителната учебна програма. Може да изрази впечатленията си от прочетеното.

Средно ниво

Успешно употребява съвременния български език. Умее да оформи езиково мнението си и да го изрази пред аудитория. Овладял е техниките на четене

и разбита прочетеното. Чете и анализира с различна цел няколко сложни литературни и друг вид текстове. Умее да изрази становището си за текста, който чете.

Различава звуковете на езика, видовете думи в българския книжовен език и прилага определен брой граматически правила в устната и писмената си реч. Употребява правилно съвременната българска лексика в комуникацията.

Разглежда литературните произведения в житейски контекст. Умее да отдели съществените факти в текста. Анализира структурните елементи на литературния текст. Когато прави анализ, подкрепя мнението си с факти от литературния текст. Чете правилно и рецитира стихотворения. Подбира произведения за четене от детската литература. Използва медиите с различна цел (информирание, учене, забавление).

Напреднало ниво

Съставя устен и писмен текст. Чете и разглежда критически литературни и нелитературни текстове. Умее да оформи кратък текст в съответствие с целта на устното си изказване и прилага правоговорните правила на езика. Изразява своето мнение и становищата си за текста, като ги сравнява с мнението на останалите участници в комуникацията.

Прави разлика между местния говор и книжовния български език. Употребява правилно глаголните времена. Анализира думите според формата и значението им. Използва езика като една от възможностите за изразяване на мисълта.

Чете, анализира и прави преценка на литературните произведения от задължителната учебна програма, както и на творбите за извънкласно четене. Самостоятелно открива проблемите в литературното произведение. Изразява мнението си за него и го свързва със личния си опит. Изразява уважението си към своята национална култура и културата на другите народи. Използва медиите с различна цел и се опитва да създаде медийни текстове. Посещава културни събития, подходящи за възрастта му.

Специфична предметна компетенция Език

Основно ниво

Употребява книжовния български език в комуникацията. Прави разлика между него и местния говор. Прилага правилата на книжовния език за звуковете, формите на думите и изреченията. Използва правилно думите от учебниците и литературата за извънкласно четене в комуникацията. Слуша внимателно събеседника си и прилага основните правила за водене на диалог. Може да състави кратък устен или писмен текст с по-проста структура. Овладел е основните форми на писмената комуникация, необходими за всекидневна употреба. Прилага правописната норма в по-прости примери.

Средно ниво

Използва правилно книжовния български език в комуникацията. Използва в устното и писменото си общуване повече граматически правила, които се отнасят до звуковете, видовете думи и изречения. Прилага правописната норма. Оформя мнението си и го изразява устно. Съставя устен и писмен текст. Овладеял е техниките на четене, чете с разбиране, отделя и анализира по-важните факти от текста.

Напреднало ниво

Прилага все повече правила за употребата на звуковата система, формите на думите и изреченията. Прави разлика между видовете думи, употребява правилно глаголните времена. Съставя устен или писмен текст за преживяванията си след прочита на литературната творба, както и за теми от ежедневието и света на фантазиите. Чете и критически анализира литературни и нелитературни текстове. Умее да оформи кратки текстове съответстващи на целта на изказването му и прилага все повече правописни правила. Изразява мнението и становищата си за текста, като ги сравнява с мнението на съучениците си. Говори ясно, като слуша внимателно събседника си, уважавайки и мнението на другите. Разбира значението на думите в учебниците, извънкласната литература и всекидневното общуване и ги употребява правилно в определен контекст. Умее да използва учебните издания на правописния речник.

Специфична предметна компетенция Литература

Основно ниво

Запознат е с основните характеристики на някои жанрове – разказ, приказка, стихотворение, гатанка, скоропоговорка, роман за деца. Отговаря на въпроси във връзка с описаното събитие, главния герой и ситуацията в литературното произведение. Умее да отговори на въпроси за избрано стихотворение. Самостоятелно открива темата на литературния текст. Умее да отдели главните части на прозаична творба: диалог, монолог, описание. Може да представи реда на събитията в творбата и да открие кои са главните и второстепенните герои. Умее да чете изразително литературни произведения. Прави разлика между художествен и някакъв друг вид текст.

Средно ниво

Самостоятелно задава въпроси след прочитането на разказа и слуша отговорите на другите. Свързва героите с мястото и времето на действието. Прави характеристика на героите според външния им вид, поведението и речта им. Открива ритъма, римите и повторенията в стихотворната творба. Умее да преразкаже съдържанието на прочетено литературно произведение. Умее да представи последователността на събитията и да анализира образите на героите в разказа. Отделя онези части на текста, които са му направили най-силно впечатление (описание, реплика и др.). Преценява кои са положителните и отрицателните герои и какво е тяхното поведение в

определена ситуация. Предлага на съучениците си заглавия на книги по свой избор.

Напреднало ниво

Обяснява поведението на героите и преценва събитията в литературното произведение. Обяснява преносното значение на даден израз или част от текста. Описва поетическите картини и открива персонификацията и оноματοпееята. Може да разкаже съдържанието на текста от името на друг герой в него, да промени времето или мястото на действието в творбата. Умее да обясни мнението си за литературния текст. Води разговор със съучениците си за качествата на текста и открива основните житейски ценности. Посочва аргументи в полза на твърденията си. Използва учебни речници и детски енциклопедии.

*Общи стандарти на постиженията – това са образователните стандарти за края на първия цикъл на задължителното образование за предмета **Български език**, които съдържат стандартите на постиженията, разпределени в следните области: **Език, Литература и Езикова култура**. В рамките на всяка област са описани изискванията, дадени на три нива.*

В следващите описания се посочва какво знае ученикът и каква е степента на неговите способности на **основно ниво** във всяка област.

1. Област ЕЗИК

1БЕ.1.1.1. С помощта на преподавателя може да направи разлика между книжовната норма на съвременния български език и местния говор, като използва подходящи за възрастта си устни и писмени текстове.

1БЕ.1.1.2. Изговаря правилно гласните и съгласните в български език, умее да раздели на срички думи, които се състоят от два или три произносителни звукови комплекса.

1БЕ.1.1.3. Различава отделните видове думи в простото изречение (съществителни имена, прилагателни имена, местоимения, числителни имена и глаголи).

1БЕ.1.1.4. Може да определи граматическите категории на променливите думи (род и число на съществителни имена и лице, число и време – сегашно, минало свършено, минало несвършено и бъдеще – на глаголите).

1БЕ.1.1.5. Прави разлика между простите и сложните изречения въз основа на броя на сказуемите в тях.

1БЕ.1.1.6. Определя вида на простите изречения по цел на изказването (съобщителни, въпросителни, побудителни и възклицателни), както и според отношението им към действителността (потвърдителни и отрицателни).

1БЕ.1.1.7. Запознат е с понятието антонимия, която открива въз основа на познати думи.

1БЕ.1.1.8. Открива значението на думите и фраземите, които се използват във всекидневната комуникация (вкъщи, в училище и др.)

2. Област ЛИТЕРАТУРА

1БЕ.1.2.1. Умее да чете с разбиране литературен текст и с помощта на преподавателя да отговаря на въпроси, свързани с него. Открива художествените характеристики на различни жанрове – романа за деца, разказ, приказка, стихотворение, басня, гатанка, скоропоговорка.

1БЕ.1.2.2. Отговаря на въпроси, свързани със събитията, героите и ситуациите в дадено литературно произведение. Открива темата, последователността на събитията, главните и второстепенните герои. Открива основните елементи на текста – описание, диалог, монолог. Умее да отговори на въпроси, свързани с определено стихотворение.

1БЕ.1.2.3. С помощта на преподавателя може да изрази своите мисли и чувства, предизвикани от прочетен художествен текст. Може да изрази писмено или устно своите преживявания, свързани с определен художествен текст.

1БЕ.1.2.4. Чете изразително художествени текстове, развива читателските си навици. С помощта на преподавателя избира книги за четене според личния си интерес.

1БЕ.1.2.5. С помощта на преподавателя може да направи преценка на литературен текст и да отдели онези негови части, които са му харесали, да открие положителните житейски ценности и черти на героите в него, да прецени добрите и лошите постъпки на литературните герои.

3. Област ЕЗИКОВА КУЛТУРА

1.БЕ.1.3.1. Развива основната култура на комуникацията (култура на изразяването, слушането и зачитането на чуждото мнение), окачествява говора на омразата като отрицателно обществено явление. С помощта на преподавателя съдейства в разговора, умее да изслушва събеседника си, да задава въпроси в съответствие с комуникативаната ситуация.

1.БЕ.1.3.2. Слуша с разбиране немного сложни устни текстове, посочва ключовите данни от текста и непознатите думи, отговаря на въпроси по текста с помощта на преподавателя.

1.БЕ.1.3.3. Чете кратък текст с разбиране, умее да отдели неговите части, отговаря на въпроси, свързани с него, открива основното му значение.

1.БЕ.1.3.4. С помощта на преподавателя ученикът може да състави прости изречения, свързани с личния му опит и мисли. Може да състави кратки

писмени текстове с проста структура в съответствие с определена цел, като прилага правописната норма на езика.

1.БЕ.1.3.5. С помощта на преподавателя ученикът открива значението на думите, свързва ги в синтагми и изречения и ги употребява в подходяща комуникативна ситуация.

1.БЕ.1.3.6. Прави разлика между видовете медии, избира от тях текстове, използва едукативни дигитални медии, подходяща за възрастта му. Обяснява личното си мнение за избраните от него медийни текстове.

В следващите описания се посочва какво знае ученикът и каква е степента на неговите способности на **средно ниво** във всяка област.

1. Област ЕЗИК

1.БЕ.2.1.1. Има знания за основните европейски езикови групи и за мястото на българския език в славянското езиково семейство. Има знания и умее да разпознава основните функционални стилове (книжовен, научен, административен, публицистичен и разговорен).

1.БЕ.2.1.2. Умее да определи мястото на ударението в думите; може да раздели думата на срички и прилага това когато пренася думите на нов ред; умее да разделя съгласните звукове по беззвучност/звучност и по твърдост/мекост.

1.БЕ.2.1.3. Има знания за видовете променливи думи и техните граматически категории (род, число, лице), знае кои са основните глаголни времена (сегашно, минало свършено, минало несвършено и бъдеще време); има знания за словообразуването (представка, корен, основа на думата, наставка, окончание), които прилага в по-прости примери.

1.БЕ.2.1.4. Умее да направи синтактичен анализ на по-прости изречения – прости двусъставни и прости разширени. Запознат е с основните видове подчинени изречения.

1.БЕ.2.1.5. Може да състави прости изречения по определен модел – без или с второстепенни части.

1.БЕ.2.1.6. Запознат е със значението на думите и някои фразеологизми, които среща в литературни и медийни текстове, предназначени за учениците в основното училище, и ги употребява правилно; знае какво представлява метафората като лексикален механизъм; използва речници и енциклопедии. Няма отрицателно отношение към чуждите думи и се учи да не ги употребява безразборно.

2. Област ЛИТЕРАТУРА

1.БЕ.2.2.1. Прави разлика между лирическо и епическо произведение.

1.БЕ.2.2.2. Различава фолклорните жанрове (кратки форми на народното творчество - пословици, гатанки, скоропоговорки)

- 1.БЕ.2.2.3. Прави разлика между повествование, описание и диалог.
- 1.БЕ.2.2.4. Разбира фигуративната употреба на езика в художествения текст.
- 1.БЕ.2.2.5. Самостоятелно поставя въпроси след четенето на текста и слуша отговорите на съучениците си. След дадените насоки от преподавателя обяснява своите наблюдения, мисли и чувства, предизвикани от литературното произведение, като свързва съдържанието, темата и мотивите в текста с личния си опит.
- 1.БЕ.2.2.6. Свързва героите с мястото и времето на действието, открива характерните особености на героите въз основа на външния им вид, поведението и речта им. Умее да преразкаже съдържанието на прочетеното. Може да изрази графически последователността на събитията в текста с рисунка или серия от рисунки. Открива ритъма, римите, повторенията и строфите в лирическо произведение.
- НЈ.2.2.7. Умее да направи самостоятелен избор на книги за четене и знае кои от тях са подходящи за възрастта му (сборник от стихотворения, сборник от разкази или народни приказки, роман за деца и юноши). Редовно представя заглавията на избраните книги пред съучениците си и им препоръчва произведенията, които е прочел.

3. Област ЕЗИКОВА КУЛТУРА

- 1.БЕ.2.3.1. Умее да оформи логически и езиково своето мнение и да го представи пред съучениците си. Използва успешно книжовния български език в общуването. Умее да чете изразително текстове, подходящи за възрастта му.
- 1.БЕ.2.3.2. Слуша активно различни видове текст, като изразява мнението си за тях и го сравнява с мнението на съучениците си, прави изводи и поуки за текстовете, които слуша. Отделя ключовите думи и основната идея в текста.
- 1.БЕ.2.3.3. Слуша текста с разбиране, отделя главните факти в него и изразява писмено неговото значение, умее да го преразкаже, да обясни непознатите думи въз основа на проведеня разговор и контекста на произведението.
- 1.БЕ.2.3.4. Пише немного сложни текстове по предварително дадени насоки, съответстващи на целта на изказа и подготовката на получателя на информацията (адресата), упражнява се да пише според дадени правила, пише кратки текстове за някакъв предмет, картина или случка от действителността. Умее да напише текст с предварително дадена композиция.
- 1.БЕ.2.3.5. Проверява езиково написания от него текст и поправя откритите грешки. Умее да пренася правилно думите на нов ред, употребява правилно

препинателните знаци (запетая, точка, две точки, точка и запетая) и съкращенията на мерните единици.

1.БЕ.2.3.6. Прави разлика между различните видове медии и умее да опише съдържанието им, може да разкаже кратък филм, отделя главните и второстепенните герои.

1.БЕ.2.3.7. Следи културните събития като зрител и участник, разговаря със съучениците си за тях, посочва това, което му харесва или което не одобрява. Умее да изрази преживяванията си писмено или графически (чрез картина или серия от картини).

В следващите описания се посочва какво знае ученикът и каква е степента на неговите способности на **напреднало ниво** във всяка област.

1. Област ЕЗИК

1.БЕ.3.1.1. Може да опише самостоятелно особеностите на местния говор и да обясни разликата между него и български език, което го мотивира да овладее книжовната му норма.

1.БЕ.3.1.2. Умее да води самостоятелно разговор в съответствие с предварително дадена тема или на свободна тема, като спазва правилата на културното общуване.

1.БЕ.3.1.3. Слуша активно различни видове текст, като изразява мнението и становищата си за това, което е чул, и ги сравнява с мнението на съучениците си.

1.БЕ.3.1.4. Самостоятелно изговаря по-прости текстове в съответствие с предварително зададена цел.

1.БЕ.3.1.5. Самостоятелно съставя изречения и кратки текстове и функционално прилага научените правоговорни правила.

1.БЕ.3.1.6. Чете текстове с разбиране, умее да отдели частите на текста и важните факти от него, анализира основното значение на прочетения текст.

1.БЕ.3.1.7. Самостоятелно пише текстове с немного сложна структура, като се съобразява с предварително зададената цел и получателя на информацията.

2. Област ЛИТЕРАТУРА

1.БЕ.3.2.1. Обяснява постъпките на героите и събитията в литературното произведение. Открива преносното значение на даден израз или на част от литературния текст.

1.БЕ.3.2.2. Може да опише поетическите картини и да открие онези места в текста, където се употребява персонификация или оноματοпея.

1.БЕ.3.2.3. Може да преразкаже съдържанието на прозаичен текст от перспективата на друг герой, да промени времето и мястото на действието.

1.БЕ.3.2.4. Води разговор със съучениците си за най-важните особености и залегналите ценности в текста, открива положителните житейски ценности, изразява и обяснява мнението си, като посочва подходящи аргументи.

1.БЕ.3.2.5. Чете всеки ден с желание, използва учебните издания на речниците и енциклопедиите. Избира текстове според интереса си от списъка на препоръчаната литература за четене.

3. Област ЕЗИКОВА КУЛТУРА

1.БЕ.3.3.1. Прави разлика между различните видове изказване, прави разлика между речта, която използва пред аудитория, и речта във всекидневното си общуване. Може да организира изказването си, като използва следната структура: увод, същинска част и заключение. Използва нови думи в речта си в съответствие с темата на разговора и комуникативната ситуация.

1.БЕ.3.3.2. Слуша активно различните видове текст, отделя необходимите факти и данни, както и важни подробности от текста, преразказва чутия текст, за да го разбере в цялост, изразява становищата си и поставя въпроси във връзка с текста, който е слушал.

1.БЕ.3.3.3. Чете текста с различни цели, които са в съответствие с възрастта и езиковата му компетенция, може да промени прочетения литературен текст: да промени края му, да промени поведението на героите, да въведе нови герои и да съдейства лично в развитието на действието.

1.БЕ.3.3.4. Може да напише самостоятелно съчинение по зададена или избрана тема, като избере един от моделите за писане на такъв вид текст, разделя го на части и преценява дали са написани според поставените критерии.

1.БЕ.3.3.5. на съвременния български език, като използва учебни речници и граматически помагала.

1.БЕ.3.3.6. Открива сходствата и разликите между отделните литературни произведения и техните театрални или филмови интерпретации. Редовно чете детски списания и художествена литература.

1.БЕ.3.3.7. Представя устно своите наблюдения, мисли и чувства след посещението на някое културно събитие, като подкрепя мнението си с подходящи примери.

ХРВАТСКИ ЈЕЗИК

HRVATSKI JEZIK

Opća predmetna kompetencija

Učenik primjenjuje osnovna znanja o hrvatskome jeziku i osnovna načela tumačenja književnih djela; ovladava temeljnim jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja i pisanja i jezičnim znanjem hrvatskoga standardnog jezika;

stvara pisane i govorene tekstove raznih sadržaja, struktura i namjena te razvija aktivan rječnik; bira književne1 tekstove iz nacionalne i svjetske književnosti za samostalno čitanje prikladno svojem uzrastu; voli i njeguje hrvatski jezik; osvještava potrebu očuvanja hrvatskih dijalekata i govora te se stvaralački izražava na zavičajnome idiomu. Poznaje i koristi suvremene medije.

Osnovna razina

Koristi u govoru hrvatski standardni jezik. Sluša sugovornika, i poznaje osnovna pravila vođenja razgovora. Sastavlja kratak govoreni ili pisani tekst jednostavne strukture. Vlada osnovnom tehnikom čitanja i razumije pročitano. Odgovara na jednostavna pitanja u svezi s tekstom. Pronalazi informacije u tekstu. Razlikuje hrvatski standardni jezik od narječja. Prepoznaje neprimjeren govor kao negativnu pojavu. Primjenjuje normu hrvatskoga standardnog jezika koja se odnosi na glasove i oblike riječi. Pravilno koristi riječi iz udžbenika i lektire u svakodnevnoj komunikaciji. Zna navesti autore obrađivanih djela iz obveznoga školskog programa. Razlikuje usmenu (narodnu) od autorske književnosti. Uočava osnovne elemente strukture književnoga teksta iz obvezne školske lektire. Iznosi svoj doživljaj o pročitano. Poznaje i razlikuje osnovne medijske vrste.

Srednja razina

Govori hrvatski standardni jezik. Oblikuje svoje mišljenje i javno ga iznosi. Sastavlja govoreni ili pisani tekst jednostavne strukture. Vlada tehnikom čitanja i razumije pročitano. U razne svrhe čita i tumači jednostavnije književne i neknjiževne tekstove. Iznosi svoj stav o tekstu koji čita. Razlikuje glasove, oblike i vrste riječi 2 hrvatskoga standardnog jezika i zna primijeniti određena gramatička pravila 3 u govoru i pisanju. Pravilno upotrebljava riječi hrvatskoga standardnog jezika u komunikaciji. Književna djela iz obveznoga školskog programa smješta u životni kontekst. Izdvaja važne podatke iz teksta. Tumači elemente strukture književnoga teksta. Analizira tekst i zna dokazima potkrijepiti svoje mišljenje i stavove u svezi s tekstom. Tečno čita i kazuje stihove. Odabire djela za čitanje iz korpusa književnosti za djecu. Koristi medije u razne svrhe (informiranje, učenje, zabava).

Napredna razina

Sastavlja govoreni ili pisani tekst. Čita i kritički promišlja književne i neknjiževne tekstove. Oblikuje kratke tekstove u skladu sa svrhom govorenja i primjenjuje pravopisna pravila. Grafički organizira tekst. Izražava svoje mišljenje i stavove o tekstu te ih uspoređuje s mišljenjem drugih.

Razlikuje zavičajni govor od hrvatskoga standardnog jezika. Razlikuje vrste riječi hrvatskoga standardnog jezika i glagolska vremena. Analizira rečenice po obliku i značenju. Koristi jezik kao niz mogućnosti koje mu služe u izražavanju. Čita, tumači i vrednuje književna djela iz obveznoga i izbornoga školskog programa, kao i književna djela izvan školskoga programa. Samostalno uočava probleme u književnome djelu. Iznosi svoj sud o književnome djelu i povezuje ga s vlastitim

iskustvom. Iskazuje ljubav i poštovanje prema književnosti i vrijednosti nacionalne kulture i kulture drugih naroda primjereno svojoj dobi. Koristi medije u razne svrhe i stvara medijske sadržaje. Posjećuje kulturne događaje primjerene svojoj dobi.

Specifična predmetna kompetencija: Jezik

Osnovna razina

Upotrebljava hrvatski standardni jezik u komunikaciji. Uz pomoć razlikuje standardni jezik od zavičajnoga govora. Prepoznaje neprimjeren govor kao negativnu pojavu. Uz pomoć primjenjuje pravila hrvatskoga standardnog jezika koja se odnose na glasove i oblike riječi i rečenica. Pravilno koristi riječi iz udžbenika i lektire u svakodnevnoj komunikaciji. Sluša sugovornika i poznaje osnovna pravila vođenja razgovora. Sastavlja kratak govoreni ili pisani tekst jednostavne strukture. Vlada osnovnim oblicima pisane komunikacije potrebnima za svakodnevnu uporabu. Primjenjuje pravopisnu normu u jednostavnijim primjerima.

Srednja razina

Pravilno upotrebljava hrvatski standardni jezik u komunikaciji. Razlikuje standardni jezik od zavičajnoga govora. U govoru i pisanju primjenjuje određena gramatička pravila koja se odnose na glasove, oblike i vrste riječi i rečenice hrvatskoga standardnog jezika. Primjenjuje pravopisnu normu. Oblikuje svoje mišljenje i javno ga iznosi. Sastavlja govoreni ili pisani tekst. Vlada tehnikom čitanja, čita tekst s razumijevanjem, izdvaja i tumači važne podatke iz teksta.

Napredna razina

Primjenjuje normu hrvatskoga standardnog jezika koja se odnosi na glasove, oblike riječi i rečenice. Razlikuje vrste riječi hrvatskoga standardnog jezika i glagolska vremena. Analizira rečenice po obliku i značenju. Koristi jezik kao niz mogućnosti koje mu služe u izražavanju. Sastavlja jednostavniji govoreni ili pisani tekst o doživljaju književnoga djela kao i o temama iz svakodnevnoga života i svijeta mašte. Čita i kritički promišlja književne i neknjiževne tekstove. Oblikuje kratke tekstove u skladu sa svrhom govorenja i primjenjuje pravopisna pravila. Grafički organizira tekst. Izražava svoje mišljenje i stavove o tekstu te ih uspoređuje s mišljenjem drugih. Govori jasno i sugovornika sluša pažljivo uz uvažavanje i razumijevanje tuđega mišljenja. Razumije značenje riječi iz udžbenika, lektire i svakodnevne komunikacije i zna ih pravilno upotrijebiti u odgovarajućem obliku i kontekstu. Primjenjuje pravopisnu normu i koristi školsko izdanje pravopisa.

Specifična predmetna kompetencija: Književnost

Osnovna razina

Zamjećuje osnovna obilježja pripovijetke, pjesme, bajke, basne, zagonetke, igrokaza, dječjeg romana. Odgovara na pitanja o opisanome događaju, liku, situaciji u književnome tekstu. Odgovara na pitanja o pročitanoj pjesmi.

Prepoznaje temu književnoga teksta. Prepoznaje glavne dijelove proznoga teksta: dijalog, monolog, opis. Prepoznaje redoslijed događaja. Prepoznaje glavne i sporedne likove. Čita književne tekstove. Razlikuje književni tekst od neknjiževnoga. Razvija čitateljske navike.

Srednja razina

Samostalno postavlja pitanja nakon čitanja priče i sluša odgovore drugih. Povezuje likove s mjestom i vremenom radnje. Određuje osnovna obilježja lika prema izgledu, ponašanju i govoru. Prepoznaje ritam i rimu, ponavljanja u stihu, kitici i pjesmi. Prepričava sadržaj pročitana djela. Prikazuje tijek događaja i likove u priči. Izdvaja dijelove teksta koji su ga se najviše dojmili. Prepoznaje pozitivne likove iz teksta te uočava dobre i loše postupke likova. Tečno čita književne tekstove. Redovito izlaže svoj izbor za čitanje ostalim učenicima.

Napredna razina

Objašnjava postupke likova i događaje u književnome djelu. Prepoznaje preneseno značenje izraza ili dijelova književnoga teksta. Prepoznaje pjesničke slike, personifikaciju i onomatopeju. Prepričava sadržaj priče iz perspektive drugog lika, vremena ili mjesta. Iskazuje i objašnjava svoje mišljenje o književnome tekstu. Razgovara s ostalim učenicima o istaknutim obilježjima i vrijednostima u tekstu, uočava pozitivne životne vrijednosti. Navodi argumente kojima potkrepljuje vlastito mišljenje. Izražajno čita književne tekstove. Svakodnevno čita iz užitka, razlikuje dječje rječnike, enciklopedije i leksikone.

*Opći standardi postignuća – obrazovni standardi za kraj 1. ciklusa obveznoga obrazovanja za predmet Hrvatski jezik sadrže standarde postignuća za područja: **Jezik, Književnost i Jezična i medijska kultura.** U okviru svakoga područja opisani su zahtjevi na tri razine.*

Sljedeći iskazi opisuju što učenik zna i za što je sposoban na **osnovnoj razini** u svakome području.

1. Područje JEZIK

1HJ.1.1.1. Uz pomoć učitelja prepoznaje razliku između standardnoga jezika i zavičajnoga govora; zna kojim se jezikom služi, prepoznaje govorne i pisane tekstove na zavičajnome govoru prikladne učeničkomu iskustvu, jezičnomu razvoju i interesima.

1HJ.1.1.2. Pravilno izgovara glasove; uočava samoglasnike i suglasnike u riječi; razlikuje glas, slovo, riječ i rastavlja jednosložne i dvosložne riječi na slogove.

1HJ.1.1.3. Prepoznaje vrste riječi u jednostavnim rečenicama.

1HJ.1.1.4. Prepoznaje gramatičke kategorije promjenjivih riječi (rod i broj imenica) i glagolsko vrijeme (prošlost, sadašnjost, budućnost).

1HJ.1.1.5. Prepoznaje vrstu (izjavna, upitna, usklična) i oblik (jesna, niječna) rečenice.

1HJ.1.1.6. Prepoznaje antonimiju, sinonimiju, umanjenice, uvećanice; prepoznaje značenje riječi i frazeologizama koji se rabe u svakodnevnoj komunikaciji.

1HJ.1.1.7. Prepoznaje upravni i neupravnog govor

2. Područje KNJIŽEVNOST

1HJ.1.2.1. Prepoznaje književna djela iz obveznoga školskog programa; u tekstu pronalazi autora i naziv djela; uz pomoć pitanja zna prepričati osnovni sadržaj djela i imenovati glavne likove.

1HJ.1.2.2. Prepoznaje književne vrste (bajku, basnu, priču, pjesmu, igrokaz i dječji roman); razlikuje usmenu od autorske književnosti. 1HJ1.2.3. Prepoznaje temu, mjesto i vrijeme odvijanja radnje, stih i kiticu.

1HJ.1.2.4. Prepoznaje i navodi vrijednosti književnoga teksta u odabranim dijelovima teksta s jasno istaknutim vrijednostima primjereno recepcijskim sposobnostima te vlastitomu čitateljskom i osobnom iskustvu (izdvaja dijelove teksta koji su mu se svidjeli, uočava pozitivne životne vrijednosti u tekstu, prepoznaje pozitivne osobine likova iz teksta, uočava dobre i loše postupke likova u književnome tekstu).

1HJ.1.2.5. Vlada osnovnom tehnikom čitanja i uz pomoć učitelja izabire knjige za čitanje.

3. Područje JEZIČNA I MEDIJSKA KULTURA

1HJ.1.3.1. Posjeduje osnovnu komunikacijsku kulturu (kulturu izražavanja, slušanja i poštovanja sugovornika i tuđega mišljenja); prepoznaje govor mržnje kao negativnu pojavu u društvu; uz pomoć učitelja sudjeluje u razgovoru, sluša sugovornika, postavlja pitanja u skladu s vlastitim potrebama, poštuje pravila uljudnoga ophođenja; zna značenje riječi i upotrebljava ih u sintagmama i u uobičajenim komunikacijskim situacijama.

1HJ.1.3.2. Zna pravilno izgovoriti sve glasove, poštuje standardnojezičnu normu u govoru.

1HJ.1.3.3. Sluša s razumijevanjem jednostavne govorne/čitane tekstove: uz pomoć učitelja izdvaja ključne podatke iz teksta, izdvaja nepoznate riječi i odgovara na pitanja.

1HJ.1.3.4. Čita kraći tekst s razumijevanjem, kazuje napamet naučene stihove, razlikuje dijelove teksta, odgovara na postavljena pitanja o tekstu; uočava temeljno značenje pročitanaog teksta.

1HJ.1.3.5. Pravilno oblikuje i zapisuje tiskana i pisana slova abecede; uz smjernice zapisuje jednostavne rečenice temeljene na vlastitome iskustvu i mašti; prema planu i uz pomoć piše kraće tekstove jednostavnih struktura u skladu sa svrhom i primateljem.

1HJ.1.3.6. Primjenjuje pravopisnu normu u jednostavnijim primjerima (veliko slovo na početku rečenice i u pisanju vlastitih imena); rabi interpunkcijske znakove na kraju rečenice (točka, upitnik, uskličnik); pravilno zapisuje česticu li i niječnice ne i ni.

1HJ.1.3.7. Prepoznaje različite vrste medija i izabire medijski sadržaj, sluša zvučne priče, služi se edukativnim digitalnim medijima primjerenima dobi; obrazlaže mišljenje o izabranim medijskim sadržajima.

1HJ.1.3.8. Uz pomoć razlikuje i opisuje kulturni događaj; uz poticaj sudjeluje u kulturnim događajima i izdvaja što mu se sviđa/ne sviđa u vezi s kulturnim događajima, iskazuje svoj doživljaj o kulturnome događaju crtežom, slikom i govorom.

Sljedeći iskazi opisuju što učenik zna i za što je sposoban na srednjoj razini u svakome području.

1. Područje JEZIK

1HJ.2.1.1. Prema smjernicama uočava i objašnjava razliku između standardnoga jezika i zavičajnoga govora; piše i govori na hrvatskome standardnom jeziku i zavičajnome govoru.

1HJ.2.1.2. Razlikuje samoglasnike i suglasnike; rastavlja višesložne riječi na slogove.

1HJ.2.1.3. Određuje vrste riječi (imenice, zamjenice, pridjeve, brojeve i glagole) u rečenicama.

1HJ.2.1.4. Određuje gramatičke kategorije promjenjivih riječi (rod i broj), prepoznaje vrste riječi, u navedenim primjerima određuje glagolsko vrijeme (prošlost, sadašnjost, budućnost), zna prebaciti glagole iz jednog glagolskog vremena u drugo, razlikuje opće i vlastite imenice, opisne i posvojne pridjeve, osnovne i redne brojeve.

1HJ.2.1.5. Samostalno određuje vrstu i oblik rečenice.

1HJ.2.1.6. Uočava antonimiju, sinonimiju, umanjenice i uvećanice, značenje riječi i frazeologizama koji se javljaju u školskim tekstovima i pravilno ih rabi.

1HJ.2.1.7. Razlikuje upravni od neupravnoga govora, upotrebljava odgovarajuće interpunkcijske znake za obilježavanje upravnoga govora.

2. Područje KNJIŽEVNOST

1HJ.2.2.1. Poznaje književna djela iz obveznoga školskog programa, navodi autora i naziv djela; uz pomoć plana zna prepričati sadržaj djela, odrediti temu i imenovati glavne i sporedne likove.

1HJ.2.2.2. Razlikuje književne vrste (bajku, basnu, priču, pjesmu, igrokaz i dječji roman); objašnjava razliku između usmene i autorske književnosti.

1HJ.2.2.3. Određuje temu, mjesto i vrijeme odvijanja radnje u tekstu,

karakteristične osobine, osjećaje, izgled i postupke likova, stih, kiticu i rimu u lirskoj pjesmi.

1HJ.2.2.4. Objašnjava vrijednosti književnoga teksta i izražava mišljenje o uočenim vrijednostima primjereno recepcijskim sposobnostima i vlastitomu čitateljskom i osobnom iskustvu.

1HJ.2.2.5. Čita s razumijevanjem; samostalno izabire knjige za čitanje.

3. Područje JEZIČNA I MEDIJSKA KULTURA

1HJ.2.3.1. Oblikuje svoje mišljenje i javno ga iznosi; služi se hrvatskim standardnim jezikom; sudjeluje u razgovoru, sluša sugovornika, postavlja pitanja u skladu s vlastitim potrebama, poštuje pravila uljudnoga ophođenja; rabi nove riječi u svakodnevnoj komunikaciji.

1HJ.2.3.2. Točno intonira izjavnu, upitnu i uskličnu rečenicu; izgovara prototipne i učestale riječi koje su dio aktivnoga riječnika u kojima je glas ije/je/e/i.

1HJ.2.3.3. Aktivno sluša različite vrste tekstova i izražava svoje mišljenje o pročitanome tekstu, uspoređuje mišljenja i stavove o slušanome tekstu primjereno dobi, oblikuje sažetu poruku slušanoga teksta, izdvaja ključne riječi i glavnu ideju teksta

1HJ.2.3.4. Čita tekst s razumijevanjem, tečno kazuje napamet naučene stihove, izdvaja važne podatke iz teksta i opisuje temeljno značenje teksta, prepričava tekst, objašnjava nepoznate riječi na temelju vođenoga razgovora i zaključivanja na temelju konteksta, uz pomoć predstavlja tekst u odgovarajućemu nelinearnom obliku (unosni podatke iz teksta u tablice ili dijagrame, pravi sheme, umne mape...) i stvara novi svršetak.

1HJ.2.3.5. Piše čitljivo tekstove jednostavnih struktura u skladu sa svrhom i primateljem; piše prema predlošcima (kompozicijski plan) o predmetu, slici ili izvornoj stvarnosti.

1HJ.2.3.6. Primjenjuje pravopisnu normu u pisanju imena časopisa, knjiga, institucija, ulica, trgova, mjesta, država, posvojnih pridjeva; pravilno rabi navodnike; provjerava slovopisnu čitljivost u pisanju, prepoznaje i ispravlja pogreške u tekstu, rastavlja riječi na slogove na kraju retka, prepoznaje i rabi pravopisni znak spojnicu, upotrebljava oznake za mjerne jedinice, piše dvotočje i zarez u nabranju; pravilno rabi u pisanju skupove ije/je/e/i.

1HJ.2.3.7. Razlikuje različite vrste medija, opisuje medijske sadržaje, prepričava kratku filmsku priču logičnim slijedom nakon gledanja filma, razlikuje glavne i sporedne likove.

1.HJ.2.3.8. Aktivno sudjeluje u kulturnim događajima, nakon posjeta vodi smislen razgovor s drugim sudionicima, izdvaja što mu se sviđa/ne sviđa u svezi s kulturnim događajem te obrazlaže svoje mišljenje, iskazuje svoj doživljaj nakon kulturnoga događanja crtežom, slikom, govorom ili kratkim tekstom.

Sljedeći iskazi opisuju što učenik zna i za što je sposoban na naprednoj razini u svakome području.

1. Područje JEZIK

1HJ.3.1.1. Samostalno opisuje zavičajni govor i objašnjava razliku između hrvatskoga standardnog jezika i zavičajnoga govora; objašnjava važnost učenja hrvatskoga standardnog jezika i ima pozitivan odnos prema zavičajnome govoru.

1HJ.3.1.2. Primjenjuje govorne vrednote i pravogovornu normu; određuje mjesto rečeničnoga naglaska u jednostavnijim primjerima.

1HJ.3.1.3. Samostalno imenuje i određuje vrste riječi u složenim rečenicama.

1HJ.3.1.4. Zna promijeniti oblik promjenjivih riječi prema zadanome kriteriju.

1HJ.3.1.5. Samostalno sastavlja rečenice po priopćajnoj svrsi i obliku.

1HJ.3.1.6. Samostalno određuje sinonime, antonime, umanjenice i uvećanice.

1HJ.3.1.7. Pravilno se služi upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju.

2. Područje KNJIŽEVNOST

1HJ.3.2.1. Samostalno navodi književna djela i autore iz obveznoga školskog programa; zna prepričati osnovni sadržaj djela, navesti temu i glavni motiv djela te imenovati glavne i sporedne likove.

1HJ.3.2.2. Imenuje književne vrste (bajku, basnu, priču, pjesmu, igrokaz i dječji roman) i navodi njihova glavna obilježja; tumači razlike između usmene i autorske književnosti te svoje stavove potkrepljuje dokazima. 1HJ.2.2.3. Tumači osobine, ponašanje i postupke likova, potkrepljujući svoje stavove primjerima iz teksta; uočava uzročno-posljedičnu povezanost događaja.

1HJ.3.2.4. Izražava mišljenje o pročitane književnom tekstu potkrepljujući ga dijelovima teksta s jasno istaknutim vrijednostima primjereno recepcijskim sposobnostima te vlastitomu čitateljskom i osobnom iskustvu.

1HJ.3.2.5. Svakodnevno čita iz užitka, razlikuje dječje rječnike, enciklopedije i leksikone. Izabire tekstove prema interesu sa širega popisa predloženih književnih tekstova za čitanje.

3. Područje JEZIČNA I MEDIJSKA KULTURA

1HJ.3.3.1. Ima izgrađenu komunikacijsku kulturu primjerenu svojoj dobi; razlikuje različite svrhe govorenja; organizira svoj govor prema jednostavnoj strukturi: uvod, središnji dio, zaključak; služi se novim riječima u skladu s temom govora i komunikacijskom situacijom.

1HJ.3.3.2. Kazuje misli ili tekst prirodno, poštujući rečenični naglasak, intonaciju te ostale vrednote govorenoga jezika.

1HJ.3.3.3. Aktivno sluša; izdvaja potrebne činjenice, podatke i važne pojedinosti iz slušanoga teksta, izvodi složenije zaključke; oblikuje vezani tekst o slušanome tekstu; iskazuje svoje mišljenje i stavove u svezi s tekstom, te ih potkrepljuje dokazima iz teksta; razlikuje različita gledišta zastupljena u informativnome tekstu.

1HJ.3.3.4. Izražajno čita tekst i tečno i izražajno kazuje napamet naučene stihove; čita tekst u razne svrhe primjerene svojoj dobi i jezičnomu razvoju; preoblikuje pročitani književni tekst: stvara novi svršetak, mijenja postupke likova, uvodi nove likove, sudjeluje u priči i sl.; predstavlja tekst u odgovarajućoj nelinearnoj formi.

1HJ.3.3.5. Samostalno oblikuje i piše sastavak prema zadanoj ili slobodno odabranoj temi prema raznim modelima vođenoga pisanja, piše bilješke, raščlanjuje i prosuđuje vlastiti tekst prema zadanim kriterijima.

1HJ.3.3.6. Dosljedno primjenjuje pravopisnu normu (predviđenu školskim programom).

1HJ.3.3.7. Zamjećuje sličnosti i razlike između književnoga djela, kazališne predstave i filma nastalih prema književnome djelu, samostalno i redovito čita tekstove u književnim i zabavnopoučnim časopisima za djecu.

1.HJ.3.3.8. Iznosi svoja zapažanja, stavove, misli i osjećaje nakon posjeta kulturnomu događaju potkrepljujući ih odgovarajućim primjerima.

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК

MAGYAR NYELV

ÁLTALÁNOS TANTÁRGYI KOMPETENCIÁK

A tanuló alkalmazza a magyar nyelvi ismereteket és az irodalmi művek értelmezésének alapelveit; tiszteletben tartja az igényes nyelvhasználat szabályait, és a nyelvet kreatív módon alkalmazza a szóbeli és írásbeli kommunikáció során. Képes logikusan tagolt szóbeli és írásbeli szöveget alkotni; elsajátítja, hogyan kell olvasni, értelmezni, összevetni és értékelni a nemzeti és nemzetközi kulturális örökség tárházából válogatott olyan szépirodalmi és nem szépirodalmi jellegű szövegeket, amelyek életkorának megfelelnek; felfedezi az irodalmi művek és más művészeti alkotások kapcsolatát, képes az irodalmi műveket intermediális kontextusba helyezni; képessé válik irodalmi ízlése szerint kiválasztani olvasmányait, valamint megtanulja őrizni, ápolni és szeretni a magyar nyelvet.

Alapszint

Értelmesen beszél, tiszteletben tartja az igényes nyelvhasználat szabályait. Megbecsüli beszédpartnerét, és odafigyel rá. Egyszerű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni. Ismeri és készségszinten használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint az írásjeleket, egyszerűbb példákban alkalmazni tudja a helyesírási alapelveket. Érthetően és folyékonyan olvas.

Különböző céllal képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket olvasni és értelmezni. A nem szépirodalmi szövegből képes kikeresni és értékelni az alapinformációkat.

Felismeri a gyűlöletbeszédet mint negatív társadalmi jelenséget. Helyesen használja a mindennapi kommunikációban előforduló szavakat és kifejezéseket.

Ismeri az iskolai tanterv által kötelezően előírányzott irodalmi művek szerzőit. Különbséget tesz a szerzői alkotású irodalmi művek és a népköltészet között. Az iskolai olvasmányokban felismeri az epikai, lírai és drámai művek tematikai alapelemeit.

Középszint

Élőszóban szabatosan fogalmazza meg a véleményét. Közepesen hosszú terjedelmű, de nem bonyolult szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek alapgondolatait és szerkezeti elemeit képes logikusan és kreatívan megalkotott, egyszerűbb szóbeli, illetve írásbeli szövegben értelmezni. Különböző céllal képes szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket olvasni, értelmezni. Világosan fejti ki az olvasott szövegről alkotott álláspontját.

Megkülönbözteti a magyar hangrendszer hangjait, a magyar nyelvrendszer néhány szófaját (ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, személyes névmás, igekötő, névutó), szóelemeit (szótő, toldalék) és mondatfajtaikat, s beszédben és írásban alkalmazni tudja a tanterv által előírt nyelvtani szabályokat. Helyesen használja szókincsét, az általános iskolai képzés szintjének megfelelően.

Értelmezi az irodalmi szöveg szerkezetének kulcsfontosságú tényezőit, valamint annak tematikai, nyelvi és kompozíciós tulajdonságait. A tantervvel előírányzott irodalmi művek értelmezésekor alkalmazza az alapvető irodalmi szakkifejezéseket. Elemzi az irodalmi műben a kiragadott problémát, s az alapszöveg alapján képes érvekkel alátámasztani véleményét és álláspontját. Önállóan válogatja olvasmányait a gyermekirodalom és a korosztályának megfelelő irodalom köréből.

Haladó szint

Egyszerűbb szóbeli és írásbeli érvelő szöveget tud alkotni. Képes közepesen bonyolult szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket olvasni és kritikailag átgondolni.

A tanult mondatrészeket felismeri az egyszerű mondatban, és ágrajzot is készít. A nyelvet a kifejezési lehetőségek táráként használja.

Kritikai hozzáállással olvassa, értelmezi és értékeli az iskolai tanterv által kötelezően előírányzott, illetve választható irodalmi műveket. Az irodalmi műben képes önállóan meglátni a problémákat. Összefüggésében értelmezi az irodalom és más művészetek kapcsolatát. Megérti a művek közötti intermediális kapcsolatokat. Olvassa és értelmezi az egyszerűbb nem lineáris szövegeket.

SPECIÁLIS TANTÁRGYI KOMPETENCIÁK

Magyar nyelv és kommunikációs kultúra

Alapszint

Érti, mi a nyelv, becsüli saját anyanyelvét, és tiszteletben tartja a többi nyelvet is. Felismeri a gyűlöletbeszédet mint negatív társadalmi jelenséget. A hangok, szóelemek és mondatfajták létrehozásakor alkalmazza a nyelvi normát. Helyesen használja a mindennapi kommunikációban előforduló szavakat és kifejezéseket. Érthetően, szabatosan beszél, és figyelmesen, tisztelettel hallgatja beszédpartnerét. Egyszerű szóbeli vagy írásbeli szöveget tud alkotni valamely irodalmi mű keltette élményéről, illetve a mindennapi életből merített témákról. Ismeri és használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint a tanult írásjeleket. Egyszerűbb példákban alkalmazni tudja a helyesírási alapelveket.

Középszint

Megkülönbözteti a magyar hangrendszer hangjait, a magyar nyelvrendszer néhány szófaját (ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, személyes névmás, igekötő, névutó), szóelemeit (szótő, toldalék) és mondatfajtaikat, s beszédben és írásban alkalmazni tudja a tanult nyelvtani szabályokat. Helyesen használja szókincsét életkorának megfelelően. Használni tudja a szótárakat, kézikönyveket és enciklopédiákat. Képes tájékozódni a különböző dokumentumtípusokban (hagyományos és elektronikus ismerethordozók), tömegkommunikációs és hálózaton elérhető forrásokban. Érthetően megfogalmazza a véleményét. Szövegértelmezése során logikus és jól szerkesztett, közepesen összetett szóbeli vagy írásbeli szöveget képes létrehozni.

Haladó szint

A különféle közlési helyzetekben felismeri a kódváltás jelenségét, s maga is képessé válik e kommunikációs magatartás tudatos stratégiáinak kialakítására. A magyar nyelv hangállományáról, a szófajokról és alkategóriáikról, a szóelemekről, valamint a mondatfajtákról tanultakat beszédben és írásban egyaránt alkalmazni tudja. Kialakul az igénye a szókincs folyamatos bővítése iránt. Egyszerűbb érvelő szöveget tud alkotni. Következétesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat és alapelveket. Szövegalkotáskor alkalmazza az e-dokumentumok előállításának alapvető szabályait.

Irodalom

Alapszint

Érthetően és folyékonyan olvas. Különböző céllal képes a tanterv által előírányzott rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket olvasni, megérteni és saját szavaival elmondani. Képes röviden leírni valamely irodalmi mű által kiváltott olvasmányélményét, és a nem szépirodalmi szövegekből kiemelni a kért információkat. Ismeri a tantervben előírányzott irodalmi művek szerzőit. Megkülönbözteti a szóbeli és a szerzői irodalmat. Az iskolai olvasmányokban felismeri az epikai, lírai és drámai művek tematikai

alapelemeit. Benyomásait és következtetéseit a szépirodalmi vagy nem szépirodalmi szövegből vett egyszerűbb példákkal támasztja alá.

Középszint

Képes a tanterv által kötelezően előírányzott közepesen hosszú terjedelmű, de nem bonyolult szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket értelmezni. Ismeri a tanult irodalmi szakkifejezéseket, és helyesen alkalmazza őket. Önállóan elemzi az irodalmi szövegben a kiválasztott problémát, és érvekkel tudja alátámasztani véleményét. Ismeri az alapvető olvasási stratégiákat, és a tipikus olvasási helyzetekben alkalmazza is őket. Egyértelműen állást foglal az olvasott szöveg kapcsán. Önállóan válogatja olvasmányait a gyermekirodalom és a korosztályának megfelelő irodalom köréből. Olvasói és nézői érdeklődést tanúsít (pl. szívesen jár könyvtárba, színházba, moziba, él a világháló nyújtotta multimediális lehetőségekkel stb.).

Haladó szint

Élményszerűen és kritikai szemléletmóddal olvas, értelmez és értékkel közepesen összetett irodalmi és nem szépirodalmi szövegeket, az előírányzott tantervi követelményekkel összhangban. Önállóan fedezi fel és elemzi az irodalmi szövegekben található problémákat. Az értelmezett irodalmi mű kiválasztott tematikai jellemzőit összeveti más művek megfelelő jegyeivel. Összefüggésében értelmezi az irodalom és más művészetek kapcsolatát. Megérti a művek közötti intermediális kapcsolatokat. Az irodalmi szöveggel kapcsolatos megítélését érvekkel támasztja alá. Az olvasási feladatnak megfelelő olvasási stratégiákat alkalmazza. Tud ajánlani irodalmi művet, s meg is tudja indokolni választását. Szeretetet és megbecsülést tanúsít a nemzeti kultúra, irodalom és egyéb értékek, valamint más népek kultúrája iránt.

TUDÁSSZINTEK – STANDARDOK

A kötelező oktatás első ciklusának végén elvárt tanulói teljesítmény általános szabványai magyar nyelvből a következő képzési területek teljesítményszabványait ölelik fel: nyelvi ismeretek, irodalmi ismeretek, nyelv- és kommunikációs kultúra. Mindhárom területen belül három tudásszint követelményeit fektettük le.

ALAPSZINT

Az alábbi meghatározások a tanulók mindhárom képzési területen elsajátított **alapszintű** tudására/ismereteire és készségeire vonatkoznak.

A NYELVI ISMERETEK részterületein a tanuló:

1MNY.1.1.1. Érti, mi a nyelv; becsüli, ápolja, szereti saját anyanyelvét, és tiszteletben tartja a többi nyelvet. Felismeri a gyűlöletbeszédet mint negatív társadalmi jelenséget, tudatában van a nyelvi tolerancia fontosságának. Ismeri az ábécét, fel tudja sorolni a magán- és mássalhangzókat. Ismeri a betűrendbe sorolás, a szótagolás és az elválasztás szabályait. Alkalmazza a mondatkezdő

nagybetűt és a mondatvégi írásjeleket (pont, kérdőjel és felkiáltójel), valamint felsorolásnál a vesszőt.

1MNY.1.1.2. Felismeri az egyszerű és az összetett szavakat. A szófajok közül felismeri és megnevezi az igét, főnevet, melléknevet, számnevet, a névelőt, a személyes névmást, az igekötőt és a névutót. Képes a következő tulajdonnevek helyes írásmódjára: személynév, állatnév, helységnév, az iskola neve. Ismeri az igeidőket, felismeri az ige személyét és számát, képes a főnevek egyes és többes számának megkülönböztetésére. Felismeri és megnevezi a szóelemeket (szótő, toldalék).

1MNY.1.1.3. Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka szerint (kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó). Mondatelemzéskor felismeri a következő mondatrészeket: állítmány, alany, tárgy.

1MNY.1.1.4. Jelentéstani szempontból felismeri az egyjelentésű és többjelentésű szavakat. Ismeri és helyesen használja az olvasmányokban fellelhető és a mindennapi kommunikációs helyzetekben előforduló (életkorának megfelelő) szavakat és kifejezéseket. A (hivatalos vagy kötetlen) közlési szándéknak megfelelő szókincset használja.

Az **IRODALMI ISMERETEK** részterületein a tanuló:

1MNY.1.2.1. Felismeri a tantervben előírt alpművek címét és szerzőjét; felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait, meghatározza az irodalmi mű témáját és szereplőit, összefoglalja a cselekményt. Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat. Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. Meg tudja különböztetni a fikciót és a valóságot.

1MNY.1.2.2. Különbséget tesz az elbeszélés, a leírás és a dialógus között. Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét. Felismeri az idézetet. Felismeri a hasonlatot, megszemélyesítést, ismétlést.

1MNY.1.2.3. Felismeri és értelmezi a tanterv által kötelezően előírányzott egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait.

1MNY.1.2.4. A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója. Szövegösszefüggésben értelmezi a szövegek vizuális környezetét (illusztráció, ábra; képalvasás). Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.

A **NYELV- ÉS KOMMUNIKÁCIÓS KULTÚRA** részterületein a tanuló:

1MNY.1.3.1. Alapszintű kommunikációs kultúrával rendelkezik (törekszik kulturáltan kifejezni gondolatait, megbecsüli beszédpartnerét, odafigyel rá, tiszteletben tartja mások véleményét). Értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik. Érthetően és folyékonyan olvas hangosan szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket. Képes rövid, egyszerű, nem szépirodalmi szöveg összefoglalására. Képes figyelemmel követni és megérteni egyszerűbb előadásokat (pl. színielőadás, mesemondás, szavalóverseny stb.).

1MNY.1.3.2. Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni. Képes egyszerű szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményét írja le, vagy egy valós, hétköznapi témát fejt ki. Képes üdvözlések (születésnap, karácsony, húsvét stb.), meghívók (évforduló, buli stb.) megírására. Rövid üzenetek írására képes (pl. hova távozott, hol van, miért késik, miért hiányzik stb.).

1MNY.1.3.3. Ismeri és használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint a tanult írásjeleket. Értelmes, nyelvtanilag helyes mondatokat alkot. Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés).

1MNY.1.3.4. Képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. ismeretterjesztő szövegeket) olvasni és saját szavaival elmondani. Képes az olvasási alapstratégiákat alkalmazni (pl. hangos olvasás, néma olvasás) lineáris szövegekre.

1MNY.1.3.5. Eljut az egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek megértéséig. Képes nyelviileg kifejtett információkat kiszűrni a szövegből. Képes az alapinformációk összehasonlítására két rövid, egyszerű szövegben. Képes kritikus hozzáállással átgondolni egy rövid, egyszerű szépirodalmi vagy nem szépirodalmi szöveget (pl. tetszik-e neki a szöveg, érdekesnek/szokatlannak találja-e, nehézséget okoz-e az olvasása stb.).

1MNY.1.3.6. Eligazodik a (z iskolai) könyvtár tér- és állományszerkezetében, ismeri a könyvtárak alapszolgáltatásait, használatuk szabályait, tud könyvet kölcsönözni. Megkülönbözteti a nyomtatott és elektronikus információforrásokat. Az információszerzés érdekében használja a tartalommutatókat. Érdeklődésének megfelelően kulturális eseményeket látogat.

KÖZÉPSZINT

Az alábbi meghatározások a tanulók mindhárom képzési területen elsajátított **középszintű** tudására/ismereteire és készségeire vonatkoznak.

A NYELVI ISMERETEK részterületein a tanuló:

1MNY.2.1.1. Csoportosítani tudja a magánhangzókat a kiejtés időtartama alapján, törekszik a helyes hangképzésre. Ismeri és alkalmazza a betűrendbe sorolás, a szótagolás és elválasztás szabályait. Fel tudja osztani a mássalhangzókat a kiejtés időtartama szerint. Helyesen írja és használja az -e kérdőszót.

1MNY.2.1.2. Felismeri és megnevezi az egyszerű szavakat és az összetett szavakat. A szófajok közül felismeri és megnevezi az ige, főnév (köznév és tulajdonnév), melléknév, számnév (tő-, sorszám- és törtszámnév), (határozott) névelők, a személyes névmás, az igekötő és névutó általános jellemzőit. Felismeri a cselekvést és történést jelentő igéket, az igemódokat, a helyes igeragozást. Le tudja választani a toldalékokat a szótőről.

1MNY.2.1.3. Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és logikai minőségük szerint. Alkalmazza a mondattanhoz kapcsolódó helyesírási tudnivalókat: a megszólítás írásmódját, a halmozott mondatrészek helyesírását, az írásjelek helyes használatát a mondatban. Képes egyszerűbb mondatok elemzésére. Mondatelemzéskor felismeri a következő mondatrészeket: állítmány, alany, tárgy, határozó (hely-, idő- és módhatározó).

1MNY.2.1.4. Jelentéstani szempontból felismeri az egyjelentésű, a többjelentésű és a rokon értelmű szavakat. Ismeri és helyesen használja a szépirodalmi művekben, tömegkommunikációs eszközökben előforduló (életkorának megfelelő) szavakat és kifejezéseket. Ismeri a leggyakrabban alkalmazott idegen szavak magyar megfelelőjét.

Az **IRODALMI ISMERETEK** részterületein a tanuló:

1MNY.2.2.1. Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, szóbeli/szerzői). Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal való illusztrálására: téma, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.

1MNY.2.2.2. Az iskolai tanterv által kötelezően előírányzott irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet (líra, epika, dráma) és a műfajt. Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: mese, állatmese, monda, elbeszélés, dal stb. Felismeri és megnevezi a következő népi-kisepikai műfajokat: mondóka, közmondás, szólás, találós kérdés, népi gyermekjáték.

1MNY.2.2.3. Megkülönbözteti a kronológiai elbeszélésmódot. Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: meseelem, meseformula, valószínű és valószínűtlen elemek, konfliktus stb. Felismeri és megnevezi a hősök jellemét és a szereplők rendszerét, egymáshoz való viszonyát. Megnevezi a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás. Felismeri a humort a szövegekben. Felismeri a refrént, hasonlatot, ellentétet és hangutánzást. Felismeri a verssort, a versszakot és a rímet. Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz.

A **NYELV- ÉS KOMMUNIKÁCIÓS KULTÚRA** részterületein a tanuló:

1MNY.2.3.1. Meg tudja fogalmazni véleményét, és igényes nyelvhasználatra törekedve nyilvános beszédhelyzetben képes kifejtetni gondolatait. A mondatfonetikai eszközök közül tisztában van a hangsúly, a hanglejtés és a szünet szerepével, s kifejezően olvas vagy ad elő egyszerűbb szépirodalmi szövegeket. Képes hosszabb, de egyszerű, nem szépirodalmi szöveg tömörített vagy nem tömörített összefoglalására, elmondására. Vázlatot tud készíteni. Képes figyelemmel követni és megérteni az előadásokat (pl. színelőadás, mesemondás, szavalóverseny stb.). A vitában kulturált módon vesz részt, érvel.

1MNY.2.3.2. Nehézség nélkül használja az írott betűket. A feladott témával összhangban közepesen bonyolultabb szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud

alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva. Egyszerűbb irodalmi művek értelmezésekor képes írásban vagy előszóban koherens szöveget létrehozni. Képes önálló szövegek tagolására (bevezetés, tárgyalás, befejezés), az új bekezdések alkalmazására. Ismeri az udvarias megszólítás formáit. Közlését képes egyéni módon kezdeni és befejezni.

1MNY.2.3.3. Világos mondatokat alkot. Képes szabatos, teljes, jól formált mondatok alkotására, különféle szintaktikai szerkezetek használatára, beleértve a kevésbé bonyolult összetett mondatok alkalmazását is. Tudja a helyesírás szabályait bonyolultabb esetekben is alkalmazni. Írásban ki tudja emelni a címet és az alcímeket. Tudja javítani a szöveget, s ha szükséges, tud tervet változtatni, tartalmilag átszerkeszteni a szöveget. Képes különféle űrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni (vezetéknev, utónév, szülők neve, születési év, születési hely, lakcím, telefon, az iskola neve, címe, osztály, tagozat), amelyekkel a mindennapi életben találkozik. Tud magánlevelet írni, s megcímezni.

1MNY.2.3.4. Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás céljából) olvas hosszabb, de egyszerű szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. ismeretterjesztő szövegeket). Szélesebb körű olvasási stratégiákat alkalmaz (pl. felkutatja a lényeges információkat, a szöveget korábban szerzett ismereteihez köti, kérdéseket tesz fel, előrelátja a fejleményeket).

1MNY.2.3.5. Eljut a közepesen hosszú, de nem bonyolult szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek megértéséig. Képes egy kiszemelt kérdéskör vagy eszmei szál alakulását nyomon követni a szövegben. Képes nyelvileg kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a (lineáris és nem lineáris) szövegből. Képes az alapinformációk összehasonlítására két vagy több szövegben.

1MNY.2.3.6. Képes tájékozódni a különböző dokumentumtípusokban (hagyományos és elektronikus ismerethordozók), tömegkommunikációs és hálózaton elérhető forrásokban. Ismeri a szótárak használati módját. Értelmezi a pozitív kommunikációs mintákat közvetítő egyszerűbb médiaszövegeket¹: pl. blog-bejegyzések, képregényeket, animációs filmeket, videojátékokat, dalszövegeket, internetes portálok szövegeit stb. Megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

HALADÓ SZINT

Az alábbi meghatározások a tanulók mindhárom képzési területen elsajátított **haladó szintű** tudására/ismereteire és készségeire vonatkoznak

A NYELVI ISMERETEK részterületein a tanuló:

1MNY.3.1.1. Ismeri a nyelv alapvető kommunikációs szerepeit. Képes hallott szövegből kulcsszavakat, kulcsmondatokat kiemelni és értelmezni a szöveg egészét. Vázlat alapján vagy vázlat nélkül összefoglalja a hallott szöveget. Érti a

következő fogalmakat: egynyelvűség, többnyelvűség. Bizonyos helyzetekben képes alkalmazni a kódváltás műveletét.

1MNY.3.1.2. Alkalmazza a vesszőt és az idézőjelet. Különbséget tesz az *ly* és a *j* használata között. Felismeri és alkalmazza a szóelemző írásmóddal kapcsolatos helyesírási szabályokat a szavakban: hangváltozások, igeidők (időjelek, módjelek). Képes az ígéről és igekötőről tanult ismeretek használatára (személy, szám, idő, mód, ragozás).

1MNY.3.1.3. Felismeri és megnevezi az összes tanult szófaji kategóriát és alkategóriát, ismeri általános jellemzőiket. Alkalmazza a főnévvel kapcsolatos ismereteket (ragos főnevek, pl. kit? mit? kivel? mivel? hol? hová? honnan? kije? mije? kérdésekre válaszoló főnévi alakok). Használja a nagybetűt a következő esetekben: országnevek, folyók, tavak és tengerek nevei, valamint az ezek *-i* melléknévképzős alakjainak helyesírására. Ismeri a fokozott melléknevek helyesírását. Alkalmazza a szótani ismeretekhez kötődő helyesírási szabályokat (az igekötős igék és a névszó ragozott alakjainak helyesírása; az egy és kételemű tulajdonnévből képzett melléknevek helyesírása; a tőszámnevek, a sorszámnevek és törtszámnevek helyesírása betűkkel; a számok toldalékolása betűkkel; a keltezés helyes írásmódjai).

1MNY.3.1.4. Felismeri, megnevezi és beszédszituációban alkalmazza a mondatfajtákat a beszélő szándéka, a logikai minőség és szerkezetük szerint. Mondatelemzéskor felismeri a következő mondatrészeket: állítmány, alany, tárgy, határozó (hely-, idő- és módhatározó), jelző (minőség- és mennyiségjelző). Felismeri a halmazott mondatrészeket. Jártas a mondatelemzésben. Fel tudja vázolni a mondatok szerkezeti ábráját.

1MNY.3.1.5. Jelentéstani szempontból felismeri az egyjelentésű, a többjelentésű, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat. Ismeri és helyesen használja a szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben előforduló (életkorának megfelelő) szavakat, kifejezéseket, frazémákat. Ismeri és helyesen használja az olvasmányokban és a mindennapi kommunikációs helyzetekben előforduló állandósult szókapcsolatokat, szólásokat, közmondásokat. A munkafüzetében, tankönyveiben levő új, ismeretlen szavakat, kifejezéseket önállóan tudja értelmezni a szövegek környezet alapján.

1 Azok a műsorok, filmek, képek, honlapok, amelyeket a különböző kommunikációs eszközök (pl. a televízió, mozi, rádió, videó, fényképészet, a nyomtatott sajtó, a zenei felvételek, a számítógépes játékok, az internet stb.) hordoznak, illetve továbbítanak.

Az **IRODALMI ISMERETEK** részterületein a tanuló:

1MNY.3.2.1. Önállóan értelmezi a tantervi (kötelező vagy választható), közepesen bonyolult irodalmi művek nyelvi és szerkezeti szempontjait; felfedezi, összeköti és elemzi, érvekkel támasztja alá a különböző nyelvi-stilisztikai

eszközök szerepét. Az irodalmi műveket össze tudja hasonlítani műfajuk/típusuk és témájuk alapján. Felfedezi az irodalmi művek és más művészeti alkotások kapcsolatát, képes az irodalmi műveket intermediális kontextusba helyezni.

1MNY.3.2.2. Képes a szereplők tetteinek és magatartásformáinak értelmezésére az adott szövegre hivatkozva. Felismeri a szövegen belüli ok-okozati összefüggéseket, előzményeket és következményeket. Tud tanterven kívüli irodalmi műveket is ajánlani, és meg tudja indokolni javaslatát. A művészi befogadás során felfedezi az irodalom és a társművészetek kapcsolatát, képes azonosságok és különbségek megfogalmazására.

1MNY.3.2.3. A megadott szempontok alapján értékeli a saját és a másik tanulók irodalmi szövegekhez kapcsolódó írásbeli feladatait, önállóan kutatja az őt érdeklő témát, és felméri a saját előrehaladását, elemzi, értékeli, felülbírálja az irodalmi szövegekről alkotott saját és mások általi véleményt. Könyvtárba jár és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni olvasmányairól. Ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit (cím, fejezet, szerző; tartalom, szómagyarázat). Fejleszti kreativitását és alkotási, önkifejezési készségét.

A NYELV- ÉS KOMMUNIKÁCIÓS KULTÚRA részterületein a tanuló:

1MNY.3.3.1. A mondatfonetikai eszközök közül tisztában van a hangsúly, a hanglejtés, a szünet, továbbá a hangszín-, hangmagasság- és tempóváltás, valamint a dinamika szerepével. Kifejezően olvas vagy ad elő közepesen bonyolult szépirodalmi szövegeket. Képes közepesen bonyolult, nem szépirodalmi szöveg összefoglalására, elmondására. Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból példás szövegeket, beszámolót alkot. Képes kritikus hozzáállással követni az előadásokat (pl. színelőadás, mesemondás, szavalóverseny stb.), amelyek megfelelnek a korosztálynak.

1MNY.3.3.2. Ismeri az anyaggyűjtés módjait, és ezeket felhasználva egyszerűbb szóbeli és írásbeli érvelő szöveget tud alkotni. Egy irodalmi mű értelmezésekor képes írásban vagy élőszóban kereken fogalmazni. Jól osztja el az alap- és kiegészítő információkat, és példákkal támasztja alá mondanivalóját. Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni.

1MNY.3.3.3. Következetesen alkalmazza a helyesírási szabályokat és alapelveket, amelyeket a kötelező iskolai tanterv előír. Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek). Levelet ír, és különféle (a mindennapi életben sűrűn előforduló) formanyomtatványokat, űrlapokat tölt ki. Ismeri az e-dokumentumok létrehozásához szükséges szabályrendszer alapvető elemeit.

1MNY.3.3.4. Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás céljából) olvas közepesen bonyolult szépirodalmi és

nem szépirodalmi szövegeket (pl. szakszövegeket, tudománynépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb.). Olvasási stratégiáit az olvasmány műfajának függvényében választja ki, s az olvasás során helyesbíti/formálja a szöveg jelentése kapcsán levont következtetéseit.

1MNY.3.3.5. Eljut a közepesen bonyolult szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek megértéséig. Képes egy kiszemelt kérdéskör vagy eszmei szál alakulását nyomon követni a szövegben. Képes nyelvileg kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a (lineáris és nem lineáris) szövegből. Képes az alapinformációk összehasonlítására két vagy több szövegben.

1MNY.3.3.6. Tudatosan gyűjt információkat különféle információ-hordozó (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus) forrásokból iskolai feladataihoz, és képes azokat a megadott szempontok szerint rendszerezni, szelektálni (pl. portfóliót készít). Használja a különféle nyomtatott formájú és online szótárakat. Képes kritikai gondolkodás alkalmazásával elemezni a médiaszövegeket az igazságtartalom, a megbízhatóság és a minőség szempontjából. Megfigyeli és megérti a médiaüzenetet.

РУМУНСКИ ЈЕЗИК

LIMBA ROMÂNĂ

COMPETENȚA DE BAZĂ A DISCIPLINEI

Aplică cunoștințele de bază ale limbii române și principiile de bază ale interpretării operelor literare; respectă regulile limbii române literare și folosește limba ca un ansamblu de posibilități creative în comunicarea orală și scrisă – formulează un text logic și bine structurat atât oral cât și în scris; citește, interpretează, compară și valorifică texte literare și neartistice din patrimoniul cultural național și internațional adecvate vârstei elevului; știe să aleagă opere literare pentru a le citi după dorința proprie; cultivă, aplică și respectă elementele constitutive ale sistemului fonetic, lexical și gramatical al limbii române. Cunoaște și folosește texte din mass-media.

Nivelul de bază

Vorbește clar respectând normele limbii române literare. Respectă regulile de comunicare (ascultă atent și cu respect interlocutorul, își dă silința să îl înțeleagă și respectă părerea lui). Compune un text în formă orală sau scrisă cu o structură simplă. Citește clar și lizibil. În diferite scopuri citește și analizează texte literare și neartistice mai simple și scurte². Își exprimă propria opinie privind un text literar. Identifică și valorifică informațiile de bază într-un text neartistic.

Face diferența dintre limba literară și grai. Cunoaște discursul agresiv și de ură drept fenomen negativ în societate. Aplică normele limbii literare privind

sunetele, forma cuvântului și felurile de propoziție. Utilizează corect cuvintele din comunicarea cotidiană, manuale și lecturi.

Cunoaște autorii operelor literare din programa școlară obligatorie. Face diferența dintre literatura populară și cea cultă. Observă elementele de bază tematice, ale unui text literar din lectura școlară obligatorie, cu exemplificare. Prezintă opinia proprie privind opera artistică. Cunoaște și diferențiază felurile de bază a mass-mediei.

Nivelul mediu

Formulează clar propria opinie în formă orală. Crează un text mai simplu, logic și bine structurat în formă orală sau scrisă, analizând ideile și elementele formale de bază ale unui text literar și neartistic mai lung, dar simplu. În diferite scopuri citește, analizează și gândește critic textele literare și neartistice. Exprimă atitudinea clară privind textul citit.

Face diferența dintre sunete, litere, formele cuvintelor și părțile de vorbire, felurile propozițiilor în limba română și știe să aplice anumite reguli gramaticale în formă orală și scrisă. Folosește corect fondul lexical în concordanță cu nivelul de învățământ de bază.

Determină genul și specia operelor literare din programa școlară obligatorie. Interpretează factorii cheie din structura textului literar. Folosește termenii literari de bază în interpretarea operelor literare prevăzute prin programă. Analizează o problemă aparte în opera literară și știe să argumenteze opinia și atitudinea proprie pe baza textului citit. Aplică strategiile de citire adecvate genurilor literare tipice. Individual alege și citește opere literare din literatura pentru copii. Folosește mass-media în diferite scopuri (informare, învățare, distracții).

Nivelul avansat

În situații formale vorbește despre teme mai simple din domeniul limbii, literaturii și culturii. Compune un text argumentat mai simplu în formă orală și scrisă. În scrierea unei lucrări tematice din limbă, literatură și cultură, folosește bibliografia propusă. Citește și gândește critic un text literar și neartistic de complexitate medie.

Observă alternanțele fonetice în cuvinte. Stabilește procedeele de îmbogățire a vocabularului. Analizează modelele de bază ale propozițiilor. Folosește toate normele lingvistice pentru a se exprima corect.

Operele literare de complexitate medie din programa școlară obligatorie și opționale le citește corect, le analizează și valorifică. Individual observă problemele într-o operă literară. Face analiza operei literare din mai multe puncte de vedere. Atitudinea proprie privind un text literar o prezintă argumentat ținând cont de textul de bază și de experiență proprie. Aplică strategiile de citire care sunt în conformitate cu scopul citirii. Exprimă respect și dragoste față de literatura și valorile culturii naționale și cultura și literatura altor

popoare adecvate vârstei. Folosește mass-media în diferite scopuri și alcătuiește conținuturi pentru mass-medii. Vizitează evenimente culturale adecvate vârstei.

Competență disciplinară specifică: Limba

Nivelul de bază

Înțelege importanța limbii, respectă atât propria limbă cât și limba altora. Face diferența între noțiunile de limbă literară și limbă populară. Cunoaște discursul instigator la ură drept fenomen negativ în societate. Aplică norma literar-lingvistică privind sunetele, formele cuvintelor și felurile de propoziții. Înțelege semnificația cuvintelor din manual, lectură și comunicarea cotidiană și știe să le folosească corect în forma potrivită și context. Vorbește clar și ascultă atent interlocutorul, cu respect. Compune un text simplu în formă orală sau scrisă privind receptarea proprie a operei literare, precum și abordând teme din viața cotidiană și din lumea imaginației. Cunoaște bine stilurile de bază ale comunicării în scris necesare pentru participarea la viața socială. Aplică normele ortografice în exemple simple și știe să folosească Îndreptarul ortografic.

Nivelul mediu

Cunoaște principalele grupuri de limbi europene și stabilește locul limbii române în familia limbilor romanice. Cunoaște etapele de bază ale dezvoltării limbii române literare și înțelege importanța limbii pentru cultura și istoria poporului român. În vorbire și în scriere aplică anumite reguli gramaticale legate de sunete, litere, formele cuvintelor și părțile de vorbire, felurile propozițiilor în limba română. Folosește fondul lexical în conformitate cu nivelul de învățământ de bază. Aplică normele ortografice în exemple mai complexe și știe să folosească dicționarele, îndreptarele și enciclopediile. Formulează clar opinia proprie asupra temelor cotidiene. Compune un text oral sau scris logic și bine structurat mai complex, analizând ideile de bază și elementele formale ale unui text literar și neartistic mai simplu.

Nivelul avansat

Face diferența între dialectele istorice și subdialectele limbii române pe baza caracteristicilor lor. Are cunoștințe mai vaste privind sunetele, literele, formele cuvintelor, părțile de vorbire și felurile lor, felurile propozițiilor în limba română și știe să aplice aceste cunoștințe în vorbire și scriere. Are un vocabular bogat și în exprimare folosește forma corectă a limbii. Folosește corect cuvintele și expresiile care apar în textele literare și textele menite tinerilor, înțelege semnificația lor.

Vorbește pe teme alese din domeniul limbii, literaturii și culturii din materia prevăzută prin Programă și întrebuițează abilitățile lingvistice de bază. Compune un text argumentat mai simplu. Folosește bibliografia propusă în scrierea unei lucrări pe o temă propusă din domeniul limbii, literaturii și culturii, ținând cont de publicul cititor. Aplică normele ortografice din fiecare segment al ortografiei, prevăzut în Programa școlară obligatorie.

Competență disciplinară specifică: Literatura

Nivelul de bază

Citește clar și fluent. În scopuri diferite citește, înțelege și parafrazează un text literar sau neartistic mai simplu din Programa școlară obligatorie. Știe pe scurt să-și expună opinia proprie privind o operă literară și să separe informațiile cerute într-un text neartistic. Cunoaște autorii operelor literare prevăzute în Programă. Face diferența dintre literatura populară și cea cultă. Observă elementele de bază tematice din lectura școlară obligatorie. Analizează o problemă evidențiată într-un text literar mai simplu. Părerile și concluziile proprii le argumentează prin exemple de bază din texte literare și neartistice.

Nivelul mediu

Analizează și gândește critic un text literar și neartistic mai simplu din programa școlară obligatorie. Analizează prin cercetare factorii cheie ai structurii operei literare, precum și caracteristicile tematice ale unei idei stilistice, lingvistice și compoziționale. Cunoaște termenii literari de bază și îi aplică adecvat în analiza operelor literare. Analizează individual o situație evidențiată într-un text literar și știe să argumenteze propria opinie. Cunoaște strategiile de citire de bază și știe să le aplice în situații tipice de citire. Are atitudine clară față de textul citit. Alege singur și citește operele literare din literatura pentru copii. Manifestă interes pentru citit (de ex. merge la bibliotecă) și înțelege importanța cititului pentru dezvoltarea propriei culturi generale și îmbogățirea cunoștințelor.

Nivelul avansat

Citește cu plăcere, cercetează și analizează critic ceea ce citește și valorifică textele literare și neartistice de complexitate medie din programa școlară. Independent observă și analizează problematica în textele literare. Folosește o gamă largă de atitudini în analiza unei opere literare. Compară caracteristicile importante tematice, de compoziție și stilistice ale textului literar analizat cu alte opere. Argumentează propria opinie privind textul citit. Folosește bibliografia de bază și suplimentară în analiza operelor literare prevăzute în Programă. Aplică strategiile de citire care sunt în conformitate cu scopul citirii. Are dezvoltată cultura citirii; motivat de sentimentul artistic al operei literare, citește pentru a-și îmbogăți cunoștințele și fondul lexical, pentru a-și îmbunătăți capacitatea de argumentare și prezentare a părerilor și atitudinilor proprii. Știe să recomande o operă literară și să motiveze propria alegere. Îi place să citească și respectă literatura și valorile culturii naționale și culturile altor popoare.

ȘCOALA ELEMENTARĂ

Standardele generale de performanță – standardele curriculare la sfârșitul primului ciclu al învățământului obligatoriu pentru disciplina de studiu Limba română conțin standardele de performanță prevăzute pentru domeniile: Limbă, Literatură și Cultura exprimării. În cadrul fiecărui domeniu sunt prezentate cerințele pentru trei niveluri.

Următoarele afirmații descriu ce știe și realizează elevul la **nivelul de bază** în fiecare domeniu.

1. Domeniul LIMBA

1LR.1.1.1. Înțelege ce este limba; respectă limba sa și alte limbi (indiferent de răspândirea și importanța lor).

1LR.1.1.2. Diferențiază limba literară de limba populară; știe care este forma limbii literare pe care trebuie să o utilizeze.

1LR.1.1.3. Cunoaște literele alfabetului limbii române; diferențiază vocalele și consoanele; diferențiază pronunțarea corectă de cea incorectă a sunetului; pronunță și scrie corect cuvintele care conțin grupurile de literele **ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi**, aplică regulile limbii literare în legătură cu alternanțele vocalice.

1LR.1.1.4. Diferențiază părțile de vorbire în propoziții simple; diferențiază categoriile gramaticale de bază (genul, numărul, timpul verbului).

1LR.1.1.5. Identifică unitățile sintactice (cuvânt, propoziție, text), denumește felurile propozițiilor după scopul comunicării.

1LR.1.1.6. Știe semnificația cuvintelor, expresiilor și frazeologismelor din textele literare și comunicarea cotidiană și le utilizează corect; cunoaște fenomenele de bază lexicale (cuvintele cu un sens și mai multe sensuri) și relațiile lexicale (sinonimia, omonimia și antonimia).

2. Domeniul LITERATURA

1LR.1.2.1. Cunoaște operele literare prevăzute de Programa școlară obligatorie; menționează autorul și titlul operei; știe să reproducă conținutul de bază al operei, să evidențieze tema principală și motivul de bază al operei și știe numele personajelor principale.

1LR.1.2.2. Diferențiază formele de bază ale creației literare: literatura populară de cea cultă; diferențiază operele literare în proză de cele în versuri; face diferența dintre operele lirice, epice și dramatice; face diferență între autorul operei literar-artistice și narator.

1LR.1.2.3. Observă elementele de bază ale structurii operei literar-artistice: tema, motivul, acțiunea, timpul și locul acțiunii; narațiunea la persoana întâi și la persoana a treia; descrierea, monologul și dialogul; observă rima.

1LR.1.2.4. Cunoaște ideea și mesajul dintr-un text literar scurt și simplu prevăzut de Programa școlară obligatorie.

1LR.1.2.5. Citește cu regularitate operele literare prevăzute în Programa școlară obligatorie; își exprimă atitudinea față de opera literară.

3. Domeniul CULTURA EXPRIMĂRII

1LR.1.3.1. Are formată cultura comunicării (cultura proprie de exprimare, precum și de respectare a opiniei altor persoane); vorbește clar, în conformitate cu normele limbii literare; în mod clar și fluent citește cu voce tare și în sine textele literare și nonliterare; povestește un text nonliterar scurt și simplu fără a-l rezuma sau rezumându-l.

1LR.1.3.2. Compune un text cu o structură simplă, oral sau în scris folosind descrierea, narațiunea sau expunerea (ținând cont de publicul căruia se adresează); compune un text simplu, oral sau în scris despre receptarea operei literare și teme din viața cotidiană sau din lumea imaginației; compune o scrisoare și completează diferite documente și formulare cu care se întâlnește în viața cotidiană.

1LR.1.3.3. Utilizează resursele expresive ale limbii române pentru a compune o propoziție clară, corect gramaticală; aplică normele ortografice în exemple simple și știe să folosească Îndrumătorul ortografic; delimitează componentele unui text scris (titlul, alineatele) și-l organizează în unități care au sens (introducere, cuprins, încheiere).

1LR.1.3.4. Citește texte scurte, mai simple (texte literar-artistice, texte științifice și științifico-populare din domeniul limbii și literaturii, texte din mass-media) în diferite scopuri (informare, învățare, dezvoltarea capacităților cognitive, experiență estetică, distracție...), le parafrizează; aplică strategiile de citire de bază (citire fugitivă, citire cu creionul în mână).

1LR.1.3.5. Înțelege un text literar sau nonliterar mai scurt și simplu; citește cu voce tare și în sine; găsește informații explicite și implicite, evidențiază ideile de bază în text.

1LR.1.3.6. Face referire la un text literar și nonliterar, scurt și simplu (de ex. își exprimă opinia: dacă îi place textul, dacă îi este interesant/neobișnuit, dacă îi creează dificultăți când îl citește, caută cuvinte necunoscute).

Următoarele enunțuri descriu ce știe și realizează elevul **la nivelul mediu** în fiecare domeniu.

1. Domeniul LIMBA

1LR.2.1.1. Corect folosește limba literară în comunicare, știe locul limbii române în familia limbilor romanice.

1LR.2.1.2. Înțelege importanța limbii literare pentru cultura și istoria poporului român.

1LR.2.1.3. Știe să determine locul accentului în cuvânt; are cunoștințe de bază în legătură cu despărțirea cuvintelor în silabe și le aplică la despărțirea cuvintelor la sfârșitul rândului.

1LR.2.1.4. Determină părțile de vorbire, felul lor și categoriile lor gramaticale; cunoaște formele verbale la modurile personale; recunoaște părțile cuvântului privind derivarea (prefixul, rădăcina cuvântului, sufixul) în exemple mai simple,

știe să aplice regulile de scriere corectă a cuvintelor în anumite forme gramaticale (scrierea cu un, doi sau trei „i”, despărțirea prin liniuță de unire a pronumelui de verb, etc.).

1LR.2.1.5. Identifică părțile de propoziție, știe să analizeze propoziții simple și dezvoltate, cu atribute și complemente; face diferență dintre propozițiile simple și dezvoltate; scrie propoziții complete cu ordinea schimbată a cuvintelor, schimbă felul de propoziție; termină propoziția începută.

1LR.2.1.6. Cunoaște semnificațiile cuvintelor și frazeologismelor care apar în texte literare și mass-media menite copiilor și le utilizează corect.

2. Domeniul LITERATURA

1LR.2.2.1. Localizează operele literare din programa școlară obligatorie în contextele literare de bază (românești /sârbești/universale, vechi/noi, populare/culte, lirice/epice/dramatice).

1LR.2.2.2. În interpretarea operei literare din Programa școlară obligatorie observă și enumeră caracteristicile genului literar liric, epic și dramatic și face diferența dintre speciile literare cărora aparțin aceste operă (poezie, poveste, fabulă, basm, text dramatic); diferențiază poezia lirică și epică, recunoaște ghicitoarea, numărătoarea, proverbul, zicătoarea și înțelege semnificația acestora.

1LR.2.2.3. Recunoaște rima, versul, și strofa în poezia lirică; face diferența între narațiune, descriere și dialog.

1LR.2.2.4. Determină ordinea evenimentelor într-un text literar-artistic; determină trăsăturile fizice, morale, sentimentele și relațiile între personaje; face diferența între bine și rău; înțelege folosirea figurativă a limbii într-un text literar artistic.

1LR.2.2.5. Aplică strategiile de citire adaptate genurilor tipice; îi place să viziteze biblioteci și alege singur opere literare din literatura pentru copii; știe să alcătuiască un jurnal referitor la cărțile citite.

3. Domeniul CULTURA EXPRIMĂRII

1LR.2.3.1. Știe să formuleze o opinie personală și să o prezinte în public utilizând limba literară; citește expresiv și prezintă texte literar-artistice mai simple; povestește un text nonliterar mai lung simplu fără a-l rezuma sau rezumându-l; cu atenție și înțelegere ascultă un curs.

1LR.2.3.2. Compune texte mai complexe, oral sau în scris, folosind descrierea, narațiunea și prezentarea, în conformitate cu tema dată; compune un text coerent, oral sau în scris când interpretează o operă literară mai simplă.

1LR.2.3.3. Scrie propoziții clare; aplică normele ortografice în exemple mai complexe; știe să separe în scriere titlurile și subtitlurile; corectează textul, dacă

este necesar; schimbă planul; schimbă conținutul sau încearcă o abordare complet nouă.

1LR.2.3.4. Citește texte lungi și mai simple (texte literar-artistice, științifice și științifico-populare din domeniul limbii și literaturii, texte din mass-media) în diferite scopuri (informare, învățare, dezvoltare personală, trăire estetică, distracție...); aplică strategii mai ample de abordare a textului (de ex. caută informații, face legătura dintre text și cunoștințele anterioare, pune întrebări și prevede desfășurarea acțiunii în timpul citirii).

1LR.2.3.5. Înțelege un text literar sau nonliterar mai lung, dar simplu; găsește informații explicite și implicite, extrage ideile principale din text; urmărește dezvoltarea unei anumite idei din text; compară informațiile de bază din două sau mai multe texte.

1LR.2.3.6. Gândește critic asupra un text literar sau nonliterar mai lung, dar simplu (de ex. dacă textul este plastic, dacă este similar altor texte, dacă este motivat comportamentul personajului principal, dacă propozițiile și aliniatele se prezintă logic într-un text nonliterar) și argumentează aceasta.

Următoarele afirmații descriu ce știe și realizează elevul la **nivelul avansat** în fiecare domeniu.

1. Domeniul LIMBA

1LR.3.1.1. Înțelege funcțiile comunicative de bază ale limbii și cunoaște caracteristicile lor;

1LR.3.1.2. Diferențiază graiurile locale; cunoaște elementele constitutive ale sistemului fonetic, lexical și gramatical al limbii române;

1LR.3.1.3. Cunoaște noțiunile de fonetică a limbii române; diferențiază felurile de sunete și unitățile fonetice ale limbii române literare (vocale, consoane,) știe regulile de bază ale normelor ortografice și ortoepice cu privire la fonetica limbii române și alternanțele fonetice;

1LR.3.1.4. Știe să analizeze părțile de vorbire și categoriile gramaticale ale acestora; știe să determine formele verbelor la modurile personale; aplică regulile de bază ale ortografiei și ortoepiei cu privire la morfologia limbii române.

1LR.3.1.5. Știe să analizeze diferite modele de enunțuri după exemple tipic școlare; cunoaște felurile raportului dintre propoziții și părțile de propoziție; cunoaște regulile de bază ale topicii părților de propoziție.

1LR.3.1.6. Înțelege semnificația cuvintelor și frazeologismelor care apar în texte literare și texte științifico-populare (menite copiilor) și le folosește corect; stabilește semnificația cuvintelor și expresiilor necunoscute în baza compoziției lor și/sau contextului în care sunt utilizate; analizează critic limba (cuvintele, propozițiile, textul).

2. Domeniul LITERATURA

1LR.3.2.1. Citește critic opere literare de complexitate medie din Programa școlară obligatorie și facultativă și compară operele literare după gen/specie, temă, motive.

1LR.3.2.2. Diferențiază și în baza fragmentelor analizează speciile literare; observă elementele operei literare care inițial aparțin domeniului științific sau artistic (de ex. pictura, muzica, teatrul, filmul) și analizează rolul lor.

1LR.3.2.3. Interpretează independent caracteristicile lingvistice, estetice și structurale cheie ale unei opere literare din programa școlară obligatorie și facultativă; separă, numește și interpretează elementele de bază ale compoziției operei literare (de ex. rolul refrenului); găsește, numește figurile de stil.

1LR.3.2.4. Analizează o problemă, o idee sau un mesaj într-un text literar de complexitate medie care este în afara programei școlare obligatorii (din literatura pentru copii) și știe să argumenteze atitudinile sale în baza textului inițial și /sau în baza bibliografiei suplimentare recomandate; observă legătura dintre conținut, formă și limba operei literare, analizează basmul, teatrul pentru copii, teatru de păpuși.

1LR.3.2.5. Individual alege bibliografia suplimentară (secundară) din bibliotecă; aplică strategiile de bază de citire care sunt în conformitate cu sarcina dată; știe să recomande o operă literară din afara Programei școlare, precum și să explice din ce cauză îi place această operă (de ex. să evidențieze personajele interesante dintr-o poveste, lumea imaginară din roman, imagini poetice neobișnuite sau jocul de cuvinte în poezie, situațiile comice într-un text dramatic, etc.); exprimă dragostea și respectul pentru literatură și valorile culturii naționale și culturii altor popoare.

3. Domeniul CULTURA EXPRIMĂRII

1LR.3.3.1. În situații oficiale, vorbește despre teme mai simple din domeniul limbii, literaturii și culturii utilizând corect resursele expresive ale limbii române; citește expresiv și rostește texte literar-artistice de complexitate medie; povestește un text nonliterar de complexitate medie fără/cu rezumare; face o prezentare; ascultă critic prezentări din domeniul limbii, literaturii și culturii (adaptate vârstei elevilor).

1LR.3.3.2. Alcătuieste un text mai simplu cu expunere de argumente în formă orală sau scrisă; compune oral sau în scris un text complet cu privire la interpretarea operei literare, prin expunerea corectă a informațiilor de bază și suplimentare și utilizând exemple; scrie compuneri în care prezintă experiențe, personaje sau evenimente reale sau imaginare.

1LR.3.3.3. Aplică consecvent normele ortografice (din fiecare domeniu prevăzut de Programa școlară obligatorie); compune un text în care tema, compoziția, conținutul și stilul corespund sarcinii, scopului și publicului cititor cărui îi este menit textul.

1LR.3.3.4. Citește texte de complexitate medie (texte literar-artistice, texte de specialitate și științifico-populare din domeniul limbii și literaturii, texte din mass-media) în diferite scopuri (informare, învățare, dezvoltare personală, trăire estetică, divertisment...); aplică strategiile de citire în conformitate cu genul operei, iar în timpul citirii își corectează concluziile proprii referitoare la semnificația textului.

1LR.3.3.5. Înțelege textul literar și nonliterar de complexitate medie adecvat vârstei; găsește informații explicite și implicite, extrage ideile principale din text; urmărește dezvoltarea unei anumite idei în text; compară informațiile și ideile din două sau mai multe texte.

1LR.3.3.6. Analizează critic un text literar și nonliterar de complexitate medie (de ex. face diferența dintre un fapt obiectiv și interpretarea autorului); îmbogățește constant propriul vocabular.

РУСИНСКИ ЈЕЗИК

РУСКИ ЈАЗИК

Обща предметна компетенция

Школяр применює основни знаня о руским языку и основни начала толкованя кнїжовних ділох; овладує з фундаменталними язичними діялносцами слуханя, бешедованя, читаня и писаня и з язичним знаньом руского литературного языка; формує писани и бешедовани тексти з розличним змистом, структуру и наменку и розвива активни словник; вибера кнїжовни³ тексти з националней, регионалней и шветовой литератури хтори прилагодзени гу його возросту за самостойне читане; люби и пестує руски язык. Позна и хаснує сучасни медии.

З Кнїжовни тексти облапяю литературноуметніцки и литературнонаставни тексти.

Основни уровень

У бешеди хаснує руски литературни язык. Слуха собешедніка и позна основни правила водзеня розгварки. Составя кратки бешедовани або писани текст єдноставней структури. Влада з основну техніку читаня и розуми пречитане. Одвитує на єдноставни питаня у вязи з текстом. Пренаходзи информации у тексту.

Розликує литературни од бешедного языка. Препознава неприкладну бешеду як негативне зявенє. Применює литературноязичну норму руского языка хтора ше одноши на гласи и файти словох. Правилно хаснує слова з учебніка и лектири и у каждодньовой комуникації.

Зна навесц авторох обробених ділох з обовязней школскей програми. Розликує усну (народну) од авторскей кнїжовносци. Замерковує основни елементи структури кнїжовного текста з обовязней школскей лектири.

Виноши свойо дожице о пречитаним. Позна и розликує основни медийни файти.

Стредні уровень

Бешедує по руски на руским литературним языку почитуюци литературноязычну норму. Формує свойо думанє и явно го сообщує. Составя бешедовани або писани текст едноставней структури. Влада з техніку читаня, розуми пречитане и критично го толкує. Чита и толкує едноставнейши литературни и нелитературни тексти за рижни наменки. Виноши свойо становиско о тексту хтори чита.

Розликує гласи, форми и файти словох руского языка и зна применіц одредзени ґраматични правила⁴ у бешеди и писаню. Правильно хаснує слова руского литературного языка у комуникації.

Кніжовни діла з обовязней школскей програми змесцує до животного контексту. Видзелює важни податки з текста. Толкує елементи структури кніжовного текста. Аналаизує текст и зна з доказами подкрипиц свойо думанє и становиска у вязи з текстом. Чечно чита и рецитує стихи. Вибера діла за читанє з опусу кніжовносци за дзеци. Хаснує медії за рижни наменки (информованє, ученє, забава).

Напредни уровень

Составя бешедовани або писани текст. Чита и критично роздумує о кніжовних и некніжовних текстах. Формує кратки тексти у складу зоз целью бешедованя и писаня и применює правописни правила. Ґрафично организує текст. Виразує свойо думанє и становиска о тексту и поровнує их зоз думаньом других.

Розликує бешедни од литературного руского языка. Розликує файти и подфайти словох руского языка и дієсловни часи. Аналізує виреченя по форми и значеню. Хаснує язык ведно з численима язичними можлівосцами хтори му служба у висловйованю.

Чита, толкує и вреднує кніжовни діла з обовязней и виборней школскей програми, як и кніжовни діла звонка школскей програми. Самостойно замерковує проблеми у кніжовним ділу. Виноши свой суд о кніжовним ділу и повязує го з власним искуством. Виразує любов и почитованє ґу кніжовносци и вредносци националней култури и култури других народох у складу з його возростом. Хаснує медії за рижни наменки и формує медийни змисти. Нащивює културни події прилагодзени ґу його возросту.

Специфична предметна компетенция: Язык

Основни уровень

Хаснує руски литературни язык у комуникації. Розликує литературни язык од бешедного языка. Препознава неприкладну бешеду як неґативне зявенє. Применює правила руского литературного языка хтори ше одноша на гласи,

файти словох и виреченя. Правильно хаснує слова з учебніка и лектири у каждодньовой комуникації. Слуха собешедніка и позна основни правила водзеня розгварки. Составя кратки бешедовани або писани текст з єдноставну структуру. Влада з основними формами писаней комуникації хтори необходни за каждодньове хаснованє. Применює правописну норму у єдноставних прикладах.

4 Граматични правила предвидзени з наставну програму.

Стредні уровень

Правильно применює руски литературни язык у комуникації. Розликує литературни язык од бешедного языка. У бешеди и писаню применює одредзени граматични правила хтори ше одноша на гласи, форми и файти словох и виреченя руского языка. Применює правописну норму. Формує свойо думанє и явно го виноши. Составя бешедовани або писани текст. Влада з техніку читаня, чита текст зоз розуменьом, видвоує и толкує важни податки з текста.

Напредни уровень

Применює норму руского литературного языка хтора ше одноши на гласи, файти словох и виреченя. Розликує файти и подфайти словох руского литературного языка и дієсловни часи. Анализує виреченя по форми и значеню. Хаснує язык ведно з численима язичними можлівосцами хтори му служба у висловйованю. Розуми значенє словох з учебніка, лектири и каждодньовой комуникації и зна их правильно похасновац у одвитующей форми и контексту. Составя єдноставнейши бешедовани або писани текст о дожицу кніжовного діла, як и о темох з каждодньового живота и мрії. Чита и критично роздумує о кніжовних и некніжовних текстах. Формує кратки тексти у складу зоз наменку бешедованя и применює правописни правила. Графично организує текст. Висловює свойо думанє и становиска о тексту и поровнує их зоз думанями других. Бешедує ясно и з увагу слуха собешедніка, з почитованьом и розуменьом цудзого думаня. Применює правописну норму.

Специфична предметна компетенция: Кніжовносьц

Основни уровень

Замерковює основни характеристики приповедки, писні, сказки, басни, загадки и драмскей слички. Одвитує на питаня о описаней події, подоби, ситуації у кніжовном тексту. Одвитує на питаня о пречитаней писні. Препознава главни и побочни подоби. Препознава рядошлїд подійох. Препознава тему литературного текста. Препознава главни часци прозного текста: диялог, монолог, описованє. Виразно чита кніжовни тексти. Розликує кніжовни текст од некніжовного. Розвива читацки звикнуца.

Стредні уровень

По читаню приповідки самостойно поставя питання и слуха одвити других. Повязує подоби з местом и часом події. Одредзує основни прикмети подоби цо ше дотика випатрунку, справованя и бешеди. Препознава ритем и риму, повторюваня у стиху, строфи и писні. Преприповедує зміст пречитаного діла. Приказує цек подійох и подоби у приповідки. Видвоює часци текста хтори на ньго охабели найвекши упечаток. Препознава позитивни подоби з текста и замерковує добри и недобри поступки подобох. Виразно чита уметніцки текст. Порядно представя другим школяром свой вибор за читанє.

Напредни уровень

Толкує поступки подобох и події у кніжовним ділу. Препознава пренешене значенє виразу лебо часцох кніжовного текста. Препознава поетични слички, епитет и поровнанє. Преприповедує зміст приповідки з перспективи другей подоби, часу або места. Висловює и толкує свойо думанє о кніжовним тексту. Бешедує з другима школярами о визначних ознаках и вредносцох у тексту, замерковує позитивни животни вредносци. Наводзи аргументи зохторима подкріплює власне думанє. Чита уметніцки текст и доживює го. Каждодньово чита пре уживанє. Виразує любов и почитованє ґу кніжовносци и вредносци националней култури и култури других народох.

Общи стандарди посцигнуцох – образовни стандарди за конєц першого цилкуса обовязного образования за предмет Руски язык маю стандарди посцигнуцох за обласци: Язык, Кніжовносц и Язична култура. У рамикох каждой обласци описани вимоги на трох уровньох.

Шлїдуючи вислови описую же цо школяр/ка зна и може на **основним уровню** у каждой з обласцох.

1. Обласц ЯЗИК

1 РЯ.1.1.1. Розуми цо то язык; люби и почитує свой язык и почитує други языки. Розликує литературни од бешедного языка; зна зохторим ше языком служи.

1 РЯ.1.1.2. Розликує гласи руского языка и розликує правилне од неправилного вигваряня гласа; хаснує букви рускей азбуки, правилно вигваря и пише слова з йотованима вокалами **я, є, ї, ю**, у зависносци од того чи означую єден чи два звуки; правилно пише, чита и хаснує у писаним тексту ґрафема **й, щ и ь** (мєжки знак); розликує слова з гласами **г, х и ґ** и правилно их хаснує у бешеди и писаню; правилно акцентує слова на предостатнім складу. Дзелі єдноскладово и двоскладово слова на склади.

1 РЯ.1.1.3. Препознава файти словох (меновніки, заменовніки, прикметніки, числовніки и дієслова); препознава ґраматични категорії пременлівих словох (род и число общих меновнікох) и дієсловни час (презент, перфект и футур).

1 РЯ.1.1.4. Замерковує синтаксичні єдинки (слово, виречення, текст). Препознає факти виречення по комунікативній функції (розповідні, опитні, викричні) і потвердзуючі і одрекаючі виречення.

1 РЯ.1.1.5. Препознає значення слів, устаємнених виразів і фразеологізмів з хторима ше стрета у школських текстах і кождодньовей комунікації і правильно их хасує. Прави розлику між формальною і неформальною лексикою і хасує ю у складу з нагоду. Препознає основні лексичні зв'язки (єднозначність і вецейзначність слів) і лексичні відношення (антонімію).

2. Обласць КНІЖОВНОСТІ

1 РЯ.1.2.1. Познає книжкові діла з обов'язкової школьної програми; познає і хасує основні частини тексту і книжки (назва, підзаголовок, ім'я автора, зміст); одвитує на єдноставні питання у зв'язку з текстом, знаходить інформацію експліцитно подану у тексті, одреджує основну тему, головні мотиви і головні подоби у тексті.

1 РЯ.1.2.2. Розликує основні типи і форми книжковості і то: народну і авторську книжковість, діло у прозі од діла у стиху, розликує поезію, прозу і драматичне діло, розликує книжково-художні відомості од інформативного тексту, препознає пісню, проповідь, казку, басню, драматичну сцену.

1 РЯ.1.2.3. Обачує основні елементи структури книжково-художнього діла: тема, мотив, збування, час і місце збування, проповідання у 1. і проповідання у 3. особи, описування, монолог і діалог; обачує риму, повторювання у стиху, строфи і пісні.

1 РЯ.1.2.4. Виразує свої думки і почуття по читанню або слуханню книжкового тексту усно, писано, про подоби форм, або з рухом, відвоє частини тексту хтори ше му пачели, препознає позитивні і нег'ативні ознаки і поступки подоби у книжковому тексті.

1 РЯ.1.2.5. Виразно читає книжкові тексти, вибирає книжки за читанням і читає про власне інтересування. Порядно читає книжкові діла з обов'язкової школьної програми, розвиває і здобуває читачі звички.

3. Обласць ЯЗИЧНА КУЛЬТУРА

1 РЯ.1.3.1. Має розвинуту основну комунікативну культуру (культуру власного вираження і слухання і уваження думки інших); бешедує ясно почитуючи літературно-язичну норму; препроведує короткі єдноставні тексти без скорочення або скорочено.

1 РЯ.1.3.2. Читає і пише з рускою кирилицею (друковані і писані букви); читає з розумінням наголоси і у себе короткі, єдноставні книжкові і нехудожні тексти; одвитує на єдноставні питання у зв'язку з текстом, знаходить інформацію у виреченні, словосполученні або єдноставній таблиці (хто, що, де, куди), знає про основні дані з тексту справ одреджених критеріями.

1 РЯ.1.3.3. Почина виреченє з вельку букву, закончує з одвитующим знаком інтерпункції; пише кратки, подполни виреченя, хтори розумліви и ґраматично и правописно правилни; применює правописну норму у єдноставних прикладох.

1 РЯ.1.3.4. Составя усни и писани текст єдноставней структури хаснуючи преприповедованє, приповеданє, опис о кнїжовноуметніцким дїлу, о темох зоз каждодньового живота або мрії. Виправя гришки у тексту з помоцу учителя/учительки.

1 РЯ.1.3.5. Зна ше подписац; пише кратке порученє, поволанку, винчованку, розглядніцу.

1 РЯ.1.3.6. Препознава розлични файти медийох и вибера медийни змист, слуха звучни приповедки, служи ше з едукативними дигіталними медиями хтори прилагодзени ґу його возросту. З помоцу учителя розликує и описує културну подїю. Участвує у културних подїях и видвоює цо ше му пачи, а цо не у вязи зоз културними подїями.

Шлідуюци вислови описую же цо школяр/ка зна и може на **среднім уровню** у каждой з обласцох.

1. Обласц ЯЗИК

1 РЯ.2.1.1. Розликує вокали и консонанти. Ма основни знаня у вязи з подзеленьом вецейскладових словох на склади и применює их у дзелєню словох на концу шорика.

1 РЯ.2.1.2. Одредзує файти пременлівих словох у єдноставних виреченьох (меновніки, заменовніки, прикметніки, числовніки и дїєслова) и їх ґраматични категорії (род, число); одредзує дїєсловни часи и инфинитив; позна часци слова у вязи з твореньом словох (префикс, основу, суфикс) у єдноставних прикладох; препознава подфайти пременлівих словох (меновніки, прикметніки, заменовніки, числовніки); препознава ґраматични категорії дїєсловох (час, особа, число и род).

1 РЯ.2.1.3. Розликує прости и преширени виреченя, пише подполни виреченя з пременлівим рядошлїдом словох, меня файту виреченя, закончує започате виреченє. Препознава субєкт и дїєсловни предикат. Одредзує файту виреченя по комуникативней функції (розповедни, опитни, викрични) и по афирмації/неґації (потвердзуюци и одрекаюци). Составя виреченя хтори ше розликую по комуникативней функції и по форми.

1 РЯ.2.1.4. Препознава значеня словох и фразеологізмох хтори ше зявюю у литературних и нєлитературних текстох наменених дзецом и правилно их хаснує. Препознава синонимию и гомонимию. Служи ше зоз словніками, енциклопедиями.

1 РЯ.2.1.5. Под час преприповедованя провадзи концепт и подкрипює го з деталями; прилагодзує викладанє ґу формалней и неформалней

комунікації; складає наративний текст з усією інформативною змістом хтори прилагоджені до його віку.

2. Область КНИЖОВНОСТІ

1 РЯ.2.2.1. Розрізняє основні книжкові жанри: ліричний вірш, казку, вірш і авторський опис, басню, як і короткі форми: загадки і прислівки.

1 РЯ.2.2.2. Визначає ритм, вірш і вірш у ліричному вірші. Розрізняє вірш від опису і діалогу.

1 РЯ.2.2.3. Визначає характерні ознаки, ознаки і ознаки подоби і відносин між подоби у книжково-художньому тексті; визначає послідовність подій у книжково-художньому тексті, розрізняє важливі від неважливих інформаційних і резюмує наративний текст.

1 РЯ.2.2.4. Визначає єдиновірні висновки на основі тексту (передбачає далі розвиток подій, пояснює розвиток, пояснює взаємозв'язок подій, на основі розвитку подій робить висновок про їх ознаки, ознаки...). Визначає і розуміє образні (художні) засоби мови у книжково-художньому тексті.

1 РЯ.2.2.5. Визначає зміст, тему і мотиви книжкового твору з власним мистецтвом. Визначає розвиток твору з казки, віршем, малюнком, віршем, або віршем; розрізняє частини тексту хтори з найбільш важливою. Знає зміст щоденника про прочитані твори.

3. Область МОВНОЇ КУЛЬТУРИ

1 РЯ.2.3.1. Правильно артикулює голосні і приголосні букви української мови, окремі Г – Х, ДЗ – Ц, ДЖ – Ч і складні Я, Є, Ї, Ю і м'який знак.

1 РЯ.2.3.2. Визначає ознаки ясні і повні висловлення застосовуючи правописні правила у єдиновірних прикладах; знає ознаки і ознаки грифону у тексті. Визначає зміняючі мовні вирази (шор слів у висловленні, віршу і довжину висловлення). У вірші розрізняє заголовки і підзаголовки.

1 РЯ.2.3.3. Визначає короткі наративні тексти, складає короткі описні тексти у складі з заданою темою, складає вірш або вірш як опис єдиновірного книжкового твору. Визначає фонетичні ознаки мови; визначає синоніми.

1 РЯ.2.3.4. Визначає ознаки єдиновірних текстів з розумінням, і то як книжково-художні, так і тексти з медіа з метою інформовання, навчання, естетичного задоволення, задоволення; застосовує різні стратегії читання (знаходить важливі інформації, визначає розвиток з попереднім знанням, визначає питання, передбачає далі розвиток подій і под.).

1 РЯ.2.3.5. Розуміє ознаки єдиновірних книжкових і художніх текстів; розрізняє основні ідеї у тексті; порівнює найважливіші інформації і ідеї з

вещей текстох; видвоює часци текста хтори не розуми; анализує прикладносц илустрацийох вязаних за текст и оправдує вибор илустрацийох.

1 РЯ.2.3.6. Зна пополніц єдноставни образци з основними податками о себе (мено, презвиско, мено родителя, датум народзєня, адреса, телефон, школа, класа, оддзелєнє). Пише писмо и зна го адресовац. Зна повязац информациї хтори представени у линеарним и нелинеарним тексту (илустрация, таблічка, дияґрам).

1. РЯ.2.3.7. Розликує розлични файти медийох, описує медийни змисти и зна их преприповедац. Розликує културни події, приповеда о културней події хтору нащивел/а, видвоює цо ше му/ей пачи а цо не у вязи з ню. Зна виражиц свойо дожице о културней події зоз малюнком, слику, бешеду або кратким текстом. Пред цалу класу усно виклада индивидуално лебо у ґрупи обробену тему/проект.

Шлїдуючи вислови описую же цо школяр/ка зна и може на **напередним уровню** у каждой з обласцох:

1. Обласц ЯЗИК

1 РЯ.3.1.1. Позна поняца єдноязичносци и вещьязичносци и позна язичну ситуацию у Сербії. Розуми основни комуникацийни функції языка. Неприкладну бешеду квалификує як неґативне зявенє. Розликує функционални стили и позна їх характеристични прикмети (кнїжовноуметніцки, наукови, административни, публицистични и бешедни).

1 РЯ.3.1.2. Менує власни и общи меновніки, описни и присвойни прикметніки, особни заменовніки, основни и порядково числовніки, позна ґраматични категорії дієсловох (час, особа, число, род). Зна основни розлики у твореню особових и неособових дієсловних формох; применює литературноязичну норму у вязи з твореньом словох. Зна пременіц форму пременлівих словох по задатим критерию.

1 РЯ.3.1.3. Зна анализовац розлични файти виреченьох хтори спадаю до типових школских прикладох. Розликує главни члени виречєня (субект и дієсловни предикат) и зависни часци виречєня (обект, додатки); препознава прави обект (у акузативе) и додаток за час, место и способ.

1 РЯ.3.1.4. Зна значєня словох и фразеолоґизмох хтори ше зявюю у кнїжовних и науковопопуларних текстох (наменєних дзецом) и правилно их хаснує; одредзує значєня непознатих словох и виразох на основи їх составу и/або контекста у хторим су похасновани; анализує язык (слова, синтаґми, виречєня, текст). Хаснує синоними (же би ше не повторйовал). Хаснує фонд словох у складу зоз возростом. Хаснує слова у основним и пренєшеним значєню.

1 РЯ.3.1.5. Самостойно бешедує и розпрєвля на задату або шлєбодну тему почитуючи правила пристойного справованя. Активно слуха розлични файти текстох и висловює свойо думанє и становиска о слуханим тексту и поровнує

их з думаннями других. Самостойно формує виреченя и бешедує єдноставни тексти у складу зоз цильом бешедованя.

2. Обласц КНІЖОВНОСЦ

1 РЯ.3.2.1. Толкує прикмети, справованє и поступки подобох; обачує причиново- пошлїдково вязи медзи збуваннями обєдинюючи інформації зоз розличних часцох текста; толкує идеї у кнїжовноуметніцким тексту и аргументує их поволуюци ше на текст; обачує приказани животни вредносци и виноши власне думанє о нїх.

1 РЯ.3.2.2. Приповеда змист кнїжовного діла з вименєней перспективи: друга подоба, пременєне место або час збуваня; препознава поетски слики; видвоює, менує и толкує улогу язично-стильских средствох виражованя (епитет, поровнанє).

1 РЯ.3.2.3. Самостойно вибера тексти за читанє и поровнує кнїжовни діла на основи файти, теми, мотива, идеї; зна препоручиц кнїжовне діло так же обгрунтує другим прецо ше му діло пачи.

1 РЯ.3.2.4. Обачує елементи кнїжовного діла хтори некнїжовни але припадаю до даєдней другой обласци, як цо напр. наука, або други файти уметносци, як цо музика, малярство, театр, филм.

3. Обласц ЯЗИЧНА КУЛТУРА

1 РЯ.3.3.1. Пише хаснуюци ясни, подполни и добре формуловани виреченя зоз рижними синтаксичними конструкциями. Дошлїдно применює правописну норму предвидзєну зоз школску програму.

1 РЯ.3.3.2. Прави ясну структуру текста (уводна часц, централна часц, законченє); свой язично-стильски вираз прилагодзує гү типу текста; хаснує богати фонд словох.

1 РЯ.3.3.3. Видвоює потребни податки зоз слуханого або пречитаного текста; преприповедує слухани текст з цильом його лепшого розуменя; поставя питаня у вязи зоз текстом, виноши свойо думанє и становиско.

1 РЯ.3.3.4. Самостойно пише состави на задату тему, або на шлєбодно вибрану тему, у хторих приказує стварни або видумани искусства, подоби и збуваня; преценює текст других як и власни текст спрам задатих критерийох. Составя текст у хторим тема, змист и стил одвитую задатку и наменки.

1 РЯ.3.3.5. Розуми кнїжовни и неуметніцки текст стрєднєй зложеносци, видвоює главни идеї текста; поровнує інформації и идеї з вещей текстох; толкує и вреднує збуваня и справованє подобох; виноши свойо становиска и думанє. Зна преформуловац пречитани текст: здумує нови конец, уводзи нови подоби, меня поступки подобох и под.

1 РЯ.3.3.6. Повязує и обединює інформації виражени з розличними символичними системами (текст, таблічка, графікон). Представя текст у одвитующей нелінейной форми. Преценює наменку інформативного текста.

1 РЯ.3.3.7. Замерковує подобности и розлики медзи кніжовним ділом, театралну представу и филмом; самостойно и порядно чита тексти у часописох за дзеци. Висловює свойо замеркованя, думки и чувства по нащиви културней події подкриплюючи свойо думане з прикладами. Пред цалу класу усно виклада индивидуално лебо у групи обробену тему/проект и аналітично и критично ю представя.

СЛОВАЧКИ ЈЕЗИК

SLOVENSKÝ JAZYK

Všeobecná kompetencia predmetu

Žiak uplatňuje svoje základné vedomosti o slovenskom jazyku a základné princípy rozboru literárnych diel; zachováva pravidlá spisovného jazyka a využíva jazyk ako postup tvorivých možností v ústnej a písanej komunikácii – tvorí logicky usporiadaný hovorený prejav alebo písaný text; číta, analyzuje, porovnáva a hodnotí literárne a neumelecké texty z národného a svetového kultúrneho bohatstva primerané veku; je schopný vybrať si diela na čítanie podľa vlastného literárneho vkusu; má rád slovenský jazyk, chráni a pestuje slovenské kultúrne dedičstvo.

Základná úroveň

Hovorí jasne a uplatňuje pritom pravidlá spisovného jazyka. Pozorne počúva spolubesedníka, usiluje sa rozumieť mu a berie do ohľadu aj jeho mienku. Tvorí hovorený prejav alebo písaný text s jednoduchou stavbou. Ovláda základnú techniku čítania a rozumie prečítaný text. Odpovedá na jednoduché otázky súvisiace s textom, vyhľadáva informácie v texte.

Odlišuje spisovný od nespisovného jazyka. Uplatňuje spisovnú normu vo vzťahu k hláskam, tvarom slov a druhom viet. Správne používa slová z učebníc a lektúry v každodennej komunikácii.

Pozná autorov literárnych diel z povinného školského programu. Odlišuje ľudovú od autorskej (umeleckej) literatúry. Všíma si základné prvky tematickej, kompozičnej a štylistickej štruktúry epického, lyrického a dramatického literárneho textu z povinnej školskej lektúry a ilustruje ich uvedenými príkladmi. Hodnotí tematické prvky literárneho diela a svoje dojmy pri čítaní umeleckého diela.

Má pozitívny vzťah ku podujatiam, ktoré prezentujú jazykové a kultúrne hodnoty svojho národa.

Stredná úroveň

Vie jasne formulovať svoju mienku o témach z každodenného života a verejne sa o nich vyjadriť spisovným jazykom. Vie zostaviť hovorený prejav alebo písaný

text a pritom používa opis, rozprávanie alebo výklad v súlade s danou témou; zostavuje ucelený hovorený prejav alebo písaný text pri rozbere jednoduchého literárneho diela. Na rôzne účely číta, hodnotí a kriticky posudzuje jednoduché literárne texty. Vyjadruje jasný posudok o texte, ktorý číta.

Rozlišuje hlásky, tvary a druhy slov a viet slovenského jazyka a vie uplatniť určité gramatické pravidlá pri vyjadrovaní a písaní. Správne používa slovnú zásobu v súlade so základnou vzdelanostnou úrovňou.

Literárne diela z povinného školského programu zaraďuje do základných literárnych kontextov. Pri analýze literárneho diela z povinného školského programu zisťuje a rozlišuje základné literárne druhy, ku ktorým tie diela patria; určuje dejovú postupnosť diela, vlastnosti hlavných a vedľajších postáv a ich konanie, líši dobro od zla, všíma si súvis medzi udalosťami (napr. určuje poradie udalostí v texte). Rozumie prenesený význam slov v texte. Uplatňuje stratégie čítania priliehavé typickým žánrom; rád navštevuje knižnice a samostatne si volí diela na čítanie z literatúry pre deti; vie písať denník o prečítaných knihách. Používa médiá na rôzne účely (informovanie, učenie, zábava).

Pokročilá úroveň

Vo verejných situáciách hovorí o jednoduchých témach z jazyka, literatúry a kultúry. Zostavuje jednoduchý hovorený prejav a písaný argumentovaný text. Pri písaní práce na určenú tému z jazyka, literatúry a kultúry používa navrhnutú literatúru. Číta a kriticky hodnotí literárne a neumelecké texty.

Všíma si hláskoslovné zmeny v slovách. Určuje spôsoby tvorenia slov. Analyzuje základné druhy viet. Používa jazyk ako rad možností, ktoré mu slúžia na vyjadrovanie.

Kriticky číta, analyzuje a hodnotí literárne diela z povinného a voliteľného školského programu. Všíma si problémy v literárnom diele. Využíva viac stanovísk pri analyzovaní literárneho textu. Svoj posudok o literárnom diele odôvodňuje argumentami a opiera sa vždy o primárny text. Používa odporúčanú sekundárnu literatúru pri analýze literárnych diel určených programom. Uplatňuje stratégie čítania, ktoré sú v súlade s čitateľskou úlohou. Vyjadruje lásku a úctu k literatúre a hodnotám národnej kultúry a kultúre iných národov. Uznáva význam literatúry vo vzdelávaní.

Má pozitívny vzťah ku podujatiam, ktoré prezentujú jazykové a kultúrne hodnoty svojho národa a iných národov a aktívne berie účasť v nich.

Špecifická predmetová kompetencia: Jazyk

Základná úroveň

Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk. Uplatňuje spisovnú normu vo vzťahu k hláskam, tvarom slov a druhom viet. Chápe význam slov v učebniciach, lektúre a v každodennej komunikácii a vie ich správne používať v zodpovedajúcom tvare a kontexte. Hovorí jasne a spolubesedujúceho počúva pozorne a s rešpektom –

snaží sa pochopiť ho a brať do ohľadu jeho mienku. Zostavuje jednoduchý hovorený prejav alebo písaný text o svojich dojmoch pri čítaní literárneho diela, ako aj o témach z každodenného života a vlastnej predstavivosti. Uplatňuje pravopisnú normu v jednoduchých príkladoch a vie používať pravidlá slovenského pravopisu.

Stredná úroveň

V rozprávaní a písaní uplatňuje určité gramatické pravidlá vzhľadom na hlásky, tvary a druhy slov a vety v slovenskom jazyku. Používa slovnú zásobu, ktorá je v súlade so základnou vzdelanostnou úrovňou. Uplatňuje pravopisné pravidlá a vie používať slovníky a encyklopédie. Svoju mienku o témach z každodenného života vie jasne formulovať a verejne vyjadriť. Vie zostaviť logicky ucelený veku primeraný naratívny text s obsahovou náplňou.

Pokročilá úroveň

Má vedomosti o hláskach, slovných druhoch a tvaroch slov a viet v slovenčine a všetky tie poznatky vie uplatniť v hovorených prejavoch a pri písaní. Chápe jazyk ako spektrum možností, ktoré mu slúžia vo vyjadrovaní. Pozná význam slov a frazeologizmov, s ktorými sa stretá v literárnych a náučno-populárnych textoch (pre deti) a správne ich používa; určuje význam neznámych slov a výrazov na základe ich zloženia a/alebo kontextu, v ktorom sú použité; analyzuje jazyk (slová, vety, text).

Hovorí o zvolených témach z jazyka, literatúry a kultúry, ktoré sú určené učebnou látkou, a tak uplatňuje základné schopnosti vyjadrovania. Vie zostaviť jednoduchý argumentovaný text. Používa odporúčanú literatúru pri písaní práce na určenú tému z jazyka, literatúry a kultúry vzhľadom na čitateľské publikum.

Špecifická predmetová kompetencia: Literatúra

Základná úroveň

Ovláda základnú techniku čítania a rozumie prečítaný text. Odpovedá na jednoduché otázky súvisiace s textom, vyhľadáva informácie v texte. Vie skrátka opísať svoje dojmy o prečítanom literárnom diele a vyčleniť potrebné informácie v texte. Pozná autorov literárnych diel určených programom. Robí rozdiel medzi ľudovou a autorskou literatúrou. Všíma si základné prvky epického, lyrického a dramatického literárneho diela z povinnej školskej lektúry. Analyzuje jednoduché literárne texty. Svoje dojmy a závery ilustruje základnými príkladmi z textu.

Stredná úroveň

Analyzuje jednoduchý literárny text z povinného školského programu. Hodnotí literárne dielo, ako aj jeho tematické, ideové, stylistické vlastnosti. Pozná základné stratégie čítania a vie ich uplatniť v typických čitateľských situáciách. Vie zaujať jasné stanovisko k textu, ktorý číta. Samostatne si volí diela na čítanie z literatúry pre deti. Prejavuje čitateľskú zvedavosť (napr. rád navštevuje knižnice) a chápe význam čítania pre rozvoj vlastnej všeobecnej kultúry a ako možnosť získavania vedomostí.

Pokročilá úroveň

Číta literárne diela z povinného a voliteľného školského programu a porovnáva literárne diela podľa žánru/druhu, témy, motívu. Samostatne hodnotí kľúčové estetické a štruktúrne vlastnosti literárneho diela z povinného a voliteľného školského programu; vyčleňuje, vyhľadáva, vymenúva a analyzuje úlohu jazykovo-štylistických vyjadrovacích prostriedkov. Uplatňuje stratégie čítania, ktoré sú v súlade s čitateľskou úlohou. Má vyvinutú čitateľskú kultúru; číta kvôli umeleckému zážitku literárneho diela, nadobudnutiu nových poznatkov, obohacovaniu slovnej zásoby, schopnosti argumentovať a vyjadriť svoju mienku a stanovisko. Vie odporučiť literárne dielo a odôvodniť svoj výber. Vyjadruje lásku a úctu k literatúre a hodnotám národnej kultúry a kultúre iných národov.

Všeobecné štandardy výkonov – vzdelávacie štandardy pre koniec prvého cyklu vzdelávania pre predmet Slovenský jazyk obsahujú štandardy výkonov pre oblasti: jazyk, literatúra a jazyková kultúra. V rámci každej oblasti opísané sú požiadavky pre tri úrovne.

Nasledujúce výroky opisujú, čo žiak vie a je schopný na **základnej úrovni** v každej oblasti.

1. Oblasť JAZYK

1. SJ.1.1.1. Rozlišuje spisovný jazyk od nespisovného; vie, ktorý spisovný jazyk používa.

1. SJ.1.1.2. Rozlišuje samohlásky, spoluhlásky a dvojhlásky; rozlišuje správnu od nesprávnej výslovnosti hlásky; používa písané písmená slovenskej abecedy; správne vyslovuje a píše slová so slabikami **de, te, ne, le, di, ti, ni, li**; správne napíše a rozozná slová so slabikami **r/ř** a **l/ĺ**; správne píše a vyslovuje **ä** a dvojhlásky; určuje dĺžku samohlások vo vnútri slova.

1. SJ.1.1.3. Rozlišuje ohybné slovné druhy a vie vymenovať ohybné a neohybné slovné druhy; rozlišuje základné gramatické kategórie (rod, číslo, slovesné časy) spracovaných slovných druhov.

1. SJ.1.1.4. Pozná syntaktické jednotky (slovo, vetu, text); rozlišuje základné vetné členy; pozná vety podľa obsahu.

1. SJ.1.1.5. Chápe význam slov, ustálených zvrátov a frazeologizmov, s ktorými sa stretá v školských textoch a v každodennej komunikácii a správne ich používa; robí rozdiel medzi formálnym a neformálnym vyjadrovaním a používa ho v súlade so situáciou; a lexikálne vzťahy (synonymá, homonymá a antonymá).

2. Oblasť LITERATÚRA

1. SJ.1.2.1. Pozná literárne diela z povinného školského programu: uvádza autora a názov jeho diela; vie prerozprávať základný obsah diela, vie určiť základnú tému a hlavný motív diela a vymenovať jeho hlavné postavy.

1. SJ.1.2.2. Rozlišuje základné typy a tvary literárnej tvorby a to: ľudovú od autorskej literatúry; prozaické dielo od veršovaného diela; rozlišuje lyrické, epické a dramatické diela; rozlišuje autora literárno-umeleckého diela od rozprávača.

1. SJ.1.2.3. Všíma si základné prvky štruktúry literárno-umeleckého diela: téma, motív; dej, čas a miesto deja; rozprávanie v prvej a tretej osobe; opis, monológ a dialóg; všíma si rým

1. SJ.1.2.4. Pozná ideu alebo odkaz v kratšom jednoduchom literárnom texte z povinného školského programu.

1. SJ.1.2.5. Sústavne číta literárne diela z povinného školského programu, a tak získava čitateľské zvyky; vyjadruje svoj estetický zážitok literárneho diela.

3. Oblasť JAZYKOVÁ KULTÚRA

1. SJ.1.3.1. Má vybudovanú základnú komunikačnú kultúru (kultúru vlastného vyjadrovania, ako aj počúvania a uctievania si cudzej mienky); hovorí jasne rešpektujúc spisovnú normu jazyka; číta s porozumením nahlas a potichu literárne a neumelecké texty; reprodukuje kratší jednoduchý text bez zjednodušovania alebo so zjednodušením.

1. SJ.1.3.2. Zostavuje hovorený prejav alebo písaný text s jednoduchou štruktúrou a pritom používa opis, rozprávanie; zostavuje jednoduchý hovorený prejav alebo písaný text o zážitku literárneho diela a o témach z každodenného života a predstavivosti; vie vyplniť jednoduché tlačivo so základnými údajmi o sebe (meno a priezvisko, meno rodiča, dátum narodenia, adresa, telefónne číslo; škola, ročník, trieda)

1. SJ.1.3.3. Zostavuje zrozumiteľnú, gramaticky správnu vetu; uplatňuje pravopisnú normu v jednoduchých príkladoch; pri písaní vyčleňuje časti textu (názov, odseky) a organizuje ho do súvislých celkov (úvodná, ústredná a záverečná časť textu).

1. SJ.1.3.4. Ovláda základnú techniku čítania; číta kratšie jednoduché texty odpovedá na jednoduché otázky súvisiace s textom, vyhľadáva informácie zvýraznené v jednej vete, odseku alebo v jednoduchej tabuľke (kto, čo, kde, kedy, koľko a pod.), vie vyhľadať a vyťažiť základné údaje z textu podľa zadaných kritérií, pozná a používa základné časti textu a knihy (názov, odsek, meno autora, obsah, slovník), určuje základnú tému textu, číta texty na rôzne účely (informovanie, učenie, osobný vývin, estetický zážitok, pobavenie...); reprodukuje ich; uplatňuje základné stratégie čítania (povrchné čítanie, čítanie s ceruzkou v ruke).

1. SJ.1.3.5. Posudzuje kratší jednoduchý umelecký a neumelecký text (napr. oceňuje obsah textu na základe zadaných kritérií: čo sa mu v texte páči, čo mu je zaujímavé; či jestvujú súvislosti medzi postavami a udalosťami a jeho vlastnými zážitkami; vyhľadáva neznáme slová).

Nasledujúce výroky opisujú, čo žiak vie a je schopný na **strednej úrovni** v každej oblasti.

1. Oblasť JAZYK

1. SJ.2.1.1. Pri rozprávaní sa pridrižiava osnovy podporujúcu detailmi; prispôsobuje výklad formálnej a neformálnej komunikácie; tvorí ucelený veku primeraný naratívny text s obsahovou náplňou.

1. SJ.2.1.2. Má formovaný rukopis a píše slovenskou abecedou, používa veľké začiatkové písmeno pri písaní názvu osôb a zvierat, názvov objektov, štátov a miest a ich obyvateľov; používa úvodzovky pri priamej reči; používa čiarku pri napočítaní; Správne píše najfrekvencovanejšie vybrané slová.

1. SJ.2.1.3. Vie deliť slová na slabiky a tieto poznatky uplatňuje pri delení slov na konci riadka; pozná delenie spoluhlások.

1. SJ.2.1.4. Určuje druhy ohybných slov a ich gramatické kategórie (rod, číslo, slovesné časy) spracovaných slovných druhov; určuje slovesné časy a neurčitok; pozná časti slov v súvisi s tvorením slov (predpona, slovotvorný základ, prípona) v typických príkladoch.

1. SJ.2.1.5. Vie odlišiť jednoduché holé a rozvité vety; píše úplné vety s pozmeneným poradím slov vo vete, mení druh vety, dokončuje začatú vetu;

1. SJ.2.1.6. Pozná význam slov a frazeologizmov vyskytujúcich sa v literárnych a neliterárnych textoch pre deti a správne ich používa; pozná epiteton a prirovnanie ako výrazový prostriedok; používa slovníky a encyklopédie.

2. Oblasť LITERATÚRA

1. SJ.2.2.1. Literárne diela z povinného školského programu zaraďuje do základných literárnych kontextov (ľudová/autorská a lyrická/epická/dramatická literatúra) určuje charakter a zovňajšok postáv ako aj ich konanie a vzťahy medzi postavami v umeleckom texte.

1. SJ.2.2.2. Pri analýze literárneho diela z povinného školského programu zisťuje a rozlišuje základné literárne druhy, ku ktorým tie diela patria; rozlišuje literárnovedné druhy: rozlišuje lyrickú od epickej básne, baladu, poviedku, román, ľudovú a autorskú rozprávku, bájku, povesť, krátke formy ľudovej slovesnosti (hádkanky, riekanky, porekadlá a príslovie);

1. SJ.2.2.3. pozná rým, verš a strofu v lyrickej básni. Rozlišuje rozprávanie od opisu a dialógu.

1. SJ.2.2.4. určuje dejovú postupnosť diela, vlastnosti hlavných a vedľajších postáv a ich konanie, líši dobro od zla, všíma si súvis medzi udalosťami (napr. určuje poradie udalostí v texte). Rozumie prenesený význam slov v texte.

1. SJ.2.2.5. Uplatňuje stratégie čítania priliehavé typickým žánrom; rád navštevuje knižnice a samostatne si volí diela na čítanie z literatúry pre deti; vie písať denník o prečítaných knihách.

3. Oblasť JAZYKOVÁ KULTÚRA

1. SJ.2.3.1. Vie formulovať svoju mienku a verejne ju vyjadriť spisovným jazykom; výrazne číta jednoduché literárno-umelecké texty; vie prerozprávať jednoduchý neumelecký text bez zhrnutia alebo so zhrnutím; pozorne a s pochopením počúva výklad (napr. prednášku).

1. SJ.2.3.2. Vie zostaviť hovorený prejav alebo písaný text a pritom používa opis, rozprávanie alebo výklad v súlade s danou témou; zostavuje ucelený hovorený prejav alebo písaný text pri rozbere jednoduchého literárneho diela.

1. SJ.2.3.3. Píše jasnými vetami; uplatňuje pravopisné pravidlá v jednoduchých príkladoch; vie pri písaní vyčleniť názvy a podnázvy; opravuje zistené chyby v texte.

1. SJ.2.3.4. Číta jednoduché texty (literárno-umelecké texty, texty z médií,...) na rôzne účely (informovanie, učenie, vlastný vývin, estetický zážitok, pobavenie...); uplatňuje stratégie čítania (napr. vyhľadáva dôležité informácie, spája text s nadobudnutými vedomosťami, kladie otázky počas čítania).

1. SJ.2.3.5. Rozumie jednoduchý literárny a neumelecký text: vyhľadáva uvedené informácie, vyčleňuje hlavné myšlienky textu; porovnáva základné informácie z dvoch alebo viacerých textov; vyčleňuje časti textu, ktorým nerozumie; analyzuje vhodnosť ilustrácie súvisiacej s textom; opodstatňuje výber ilustrácií.

1. SJ.2.3.6. Posudzuje jednoduchý literárny a neumelecký text (napr. tvorí iný koniec rozprávky a to odôvodňuje ho).

Nasledujúce výroky opisujú, čo žiak vie a je schopný na **pokročilej úrovni** v každej oblasti.

1. Oblasť JAZYK

1. SJ.3.1.1. Používa fond slov v súlade s vekom; používa synonymá (aby sa neopakoval); opráva svoj text (kriticky číta napísané, opráva chyby, mení časti textu);

1. SJ.3.1.2. Pozná pojmy jednojazyčnosť a viacjazyčnosť (a pozná jazykovú situáciu v Srbsku).

1. SJ.3.1.3. Uplatňuje spodobovanie spoluhlások na frekventovaných príkladoch.

1. SJ.3.1.4. Vymenúva vlastné a všeobecné podstatné mená, vzťahové a privlastňovacie prídavné mená; osobné zámená; základné a radové číslovky; pozná gramatické kategórie slovík (osobu, číslo a rod) a vie pozmeniť čas slovík na neurčitok a iný čas slovík.

1. SJ.3.1.5. Vie analyzovať rôzne druhy viet, ktoré patria k typickým školským príkladom. Líši základné vetné členy (podmet a slovesný prísudok) a rozvíjacie vetné členy (prívlastok, predmet a príslovkové určenia) na frekventovaných príkladoch.

1. SJ.3.1.6. Pozná význam slov a frazeologizmov, s ktorými sa stretá v literárnych a náučno-populárnych textoch (pre deti) a správne ich používa; určuje význam neznámych slov a výrazov na základe ich zloženia a/alebo kontextu, v ktorom sú použité; analyzuje jazyk (slová, vety, text).

2. Oblasť LITERATÚRA

1. SJ.3.2.1. Číta literárne diela z povinného a voliteľného školského programu a porovnáva literárne diela podľa žánru/druhu, témy, motívu.

1. SJ.3.2.2. Vysvetľuje vlastnosti a postupy postáv opierajúc sa o text. Rozlišuje a na základe úryvku analyzuje literárne druhy; všíma si prvky literárneho diela, ktoré patria oblasti vedy alebo oblasti iných umení (napr. maliarstvo, hudba, divadlo, film).

1. SJ.3.2.3. Samostatne hodnotí kľúčové estetické a štruktúrne vlastnosti literárneho diela z povinného a voliteľného školského programu; vyčleňuje, vyhľadáva, vymenúva a analyzuje úlohu jazykovo-štylistických vyjadrovacích prostriedkov: epiteton, prirovnanie.

1. SJ.3.2.4. Analyzuje ideu alebo odkaz a zdôvodňuje ju vo veku primeranom literárnom texte, aj to, čo nie je v povinnom školskom programe (z literatúry pre deti) a vie argumentovať svoj postoj podľa primárneho textu a/alebo odporúčanej druhotnej literatúry. Všíma si dôsledkové vzťahy medzi udalosťami v texte. Analyzuje pozeranú rozprávku, detské alebo bábkové divadelné predstavenie.

1. SJ.3.2.5. Samostatne si volí druhotnú literatúru v knižnici; uplatňuje základné stratégie čítania, ktoré sú prispôsobené čitateľskej úlohe; vie odporučiť literárne dielo, ktoré nie je zaradené do školského programu, ako aj odôvodniť, prečo sa mu dielo páči (napr. vyzdvihnúť zaujímavé postavy v poviedke, predstavivosť v románe, komické situácie v dramatickom texte atď.); vyjadruje lásku a úctu k literatúre a hodnotám národnej kultúry a kultúry iných národov.

3. Oblasť JAZYKOVÁ KULTÚRA

1. SJ.3.3.1. Vo verejných situáciách hovorí o jednoduchých témach zo života; vie výrazne čítať a dbá na prednes umeleckých textov; vie prerozprávať jednoduchý text strednej zložitosti bez zhrnutia alebo so zhrnutím; vie prezentovať materiály; kriticky počúva výklad (prispôsobené veku žiakov).

1. SJ.3.3.2. Vie zostaviť jednoduchý hovorený prejav alebo písaný text; vie zostaviť ucelený hovorený prejav alebo písaný text pri hodnotení literárneho diela a dobre rozvrhnúť základné a dodatočné informácie a uviesť príklady; píše slohové úlohy, v ktorých znázorňuje skutočné a vymyslené skúsenosti, postavy alebo udalosti.

1. SJ.3.3.3. Dôsledne uplatňuje pravopisnú normu (z každej pravopisnej oblasti určenej povinným školským programom); zostavuje text, v ktorom téma,

kompozícia, obsah a štýl zodpovedajú úlohe, účelu a čitateľskému publiku, ktorému je text určený.

1. SJ.3.3.4. Číta stredne zložité texty (literárno-umelecké texty, odborné a náučno-populárne texty, texty z médií) na rôzne účely (informovanie, učenie, osobný vývin, estetický zážitok, pobavenie...); uplatňuje stratégie čítania v súlade so žánrom a počas čítania koriguje svoje vyvedené závery o význame textu.

1. SJ.3.3.5. Rozumie veku primeraný literárny a neumelecký text strednej zložitosti: vyhľadáva prítomné informácie, vyčleňuje hlavné myšlienky textu; porovnáva základné informácie a idey z dvoch alebo viacerých textov.

1. SJ.3.3.6. Vysvetľuje a prehodnocuje udalosti a činy postáv v texte (napr. vysvetľuje postup postavy, hodnotí koniec textu alebo vyjadruje svoj postoj k udalostiam v texte); rozlišuje rozdielne stanoviská v texte (napr. postoj autora v súvislosti s postojom účastníka); mení koniec epického literárneho diela a zdôvodňuje ho.